

สภานิติบัญญัติแห่งชาติ

เอกสารประกอบการพิจารณา

ร่าง

พระราชบัญญัติ

แก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ ..)

พ.ศ.

(ในส่วนที่เกี่ยวกับการใช้อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ติดตามตัวผู้ที่ถูกปล่อยชั่วคราว
หลักเกณฑ์การบังคับคดีผู้ประกัน และการอุทธรณ์คำสั่งศาลที่ไม่อนุญาตให้ปล่อยชั่วคราว)

(คณะรัฐมนตรี เป็นผู้เสนอ)

บรรจระบุเบียบวาระการประชุมสภานิติบัญญัติแห่งชาติ ครั้งที่ ๔๖/๒๕๕๘

วันพฤหัสบดีที่ ๖ สิงหาคม ๒๕๕๘

อ.พ. ๖๕/๒๕๕๘

จัดทำโดย

สำนักกฎหมาย สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา

ปฏิบัติหน้าที่สำนักงานเลขาธิการสภานิติบัญญัติแห่งชาติ

www.senate.go.th

บทสรุปสำหรับสมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งชาติ

ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติม

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ ..) พ.ศ.

(ในส่วนที่เกี่ยวกับการใช้อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ติดตามตัวผู้ที่ถูกปล่อยชั่วคราว
หลักเกณฑ์การบังคับคดีผู้ประกัน และการอุทธรณ์คำสั่งศาลที่ไม่อนุญาตให้ปล่อยชั่วคราว)
(คณะรัฐมนตรี เป็นผู้เสนอ)

ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ ..) พ.ศ. (ในส่วนที่เกี่ยวกับการใช้อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ติดตามตัวผู้ที่ถูกปล่อยชั่วคราว หลักเกณฑ์การบังคับคดีผู้ประกัน และการอุทธรณ์คำสั่งศาลที่ไม่อนุญาตให้ปล่อยชั่วคราว) เสนอโดย คณะรัฐมนตรี ชุดที่มี พลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา เป็นนายกรัฐมนตรี ต่อประธานสภานิติบัญญัติแห่งชาติ เมื่อวันที่ ๔ สิงหาคม ๒๕๕๘ เพื่อให้สภานิติบัญญัติแห่งชาติพิจารณาตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช ๒๕๕๗ โดยมีหลักการและเหตุผลประกอบร่างพระราชบัญญัตินี้ ดังนี้

หลักการ

แก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ดังต่อไปนี้

(๑) กำหนดให้ใช้อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์หรืออุปกรณ์อื่นใดที่สามารถใช้ตรวจสอบหรือจำกัดการเดินทางของผู้ถูกปล่อยชั่วคราว และกำหนดบทสันนิษฐานกรณีผู้ถูกปล่อยชั่วคราวหนีหรือจะหลบหนี (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๑๐๘ วรรคสาม และเพิ่มมาตรา ๑๑๗ วรรคสอง)

(๒) กำหนดมิให้เรียกประกันหรือหลักประกันเกินสมควรโดยต้องคำนึงถึงเงื่อนไขและมาตรการป้องกันที่ใช้กับผู้ถูกปล่อยชั่วคราวประกอบด้วย (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๑๑๐ วรรคสาม)

(๓) กำหนดให้มีการสั่งการบังคับตามสัญญาประกันหรือลดจำนวนเงินที่ต้องใช้ตามสัญญาประกัน และแก้ไขเพิ่มเติมหลักเกณฑ์การบังคับตามสัญญาประกันในกรณีที่ต้องมีการบังคับคดีโดยเจ้าพนักงานบังคับคดี กรมบังคับคดี (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๑๑๙)

เหตุผล

โดยที่ปัจจุบันมีการนำอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์มาใช้ในการบังคับตามกระบวนการยุติธรรมทางอาญา สมควรให้นำอุปกรณ์ดังกล่าวไปใช้ในการติดตามตัวผู้ถูกปล่อยชั่วคราว ถ้ามีการทำลายอุปกรณ์ดังกล่าวหรือทำให้ใช้การไม่ได้ไม่ว่าโดยวิธีใด ให้สันนิษฐานว่าผู้ถูกปล่อยชั่วคราวนั้นหนีหรือจะหลบหนี และมีให้เรียกหลักประกันเกินสมควร เพื่อให้ผู้ต้องหาและจำเลยมีโอกาสได้รับการปล่อยชั่วคราวมากขึ้น อีกทั้งสมควรกำหนดให้มีการส่งผลการบังคับตามสัญญาประกันหรือลดจำนวนเงินที่ต้องใช้ตามสัญญาประกันโดยคำนึงถึงความพยายามของผู้ประกันในการติดตามผู้ที่หลบหนี รวมทั้งความเสียหายที่เกิดขึ้นว่ามีมากน้อยเพียงใด และแก้ไขเพิ่มเติมหลักเกณฑ์การบังคับตามสัญญาประกันในกรณีที่ต้องมีการบังคับคดีโดยเจ้าพนักงานบังคับคดี กรมบังคับคดี เพื่อให้การบังคับตามสัญญาประกันมีประสิทธิภาพมากขึ้น จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้

ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ ..) พ.ศ. มีเนื้อหารวมจำนวน ๖ มาตรา ซึ่งมีสาระสำคัญ ดังนี้

- แก้ไขเพิ่มเติมให้เจ้าพนักงานซึ่งมีอำนาจสั่งให้ปล่อยชั่วคราวหรือศาล จะสั่งให้ใช้อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์หรืออุปกรณ์อื่นใดที่สามารถใช้ตรวจสอบหรือจำกัด การเดินทางของผู้ถูกปล่อยชั่วคราวเพื่อป้องกันการหลบหนี ภัยอันตรายหรือความเสียหาย ที่อาจเกิดขึ้นได้ และต้องเป็นกรณีที่ผู้นั้นยินยอม (ร่างมาตรา ๓ แก้ไขมาตรา ๑๐๘ วรรคสาม)
- แก้ไขเพิ่มเติมการเรียกประกันหรือหลักประกันตามมาตรา ๑๑๐ วรรคหนึ่ง หรือวรรคสอง ว่าจะเรียกจนเกินควรแก่กรณีมิได้ โดยให้คำนึงถึงเงื่อนไขและมาตรการป้องกันต่าง ๆ ที่ได้ใช้กับผู้ถูกปล่อยชั่วคราวประกอบด้วย (ร่างมาตรา ๔ แก้ไขมาตรา ๑๑๐ วรรคสาม)
- เพิ่มบทสันนิษฐานในกรณีที่อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์หรืออุปกรณ์อื่นใด ที่สามารถใช้ตรวจสอบหรือจำกัดการเดินทางของผู้ถูกปล่อยชั่วคราวถูกทำลายหรือทำให้ใช้การไม่ได้ ไม่ว่าโดยวิธีใด ให้สันนิษฐานว่าผู้ต้องหาหรือจำเลยซึ่งถูกปล่อยชั่วคราวหนีหรือจะหลบหนี (ร่างมาตรา ๕ เพิ่มมาตรา ๑๑๗ วรรคสอง)
- แก้ไขเพิ่มเติมในกรณีผิดสัญญาประกันต่อศาลให้ศาลอาจสั่งงดการบังคับ ตามสัญญาประกันหรือลดจำนวนเงินที่ต้องใช้ตามสัญญาประกัน โดยคำนึงถึงความพยายาม ของผู้ประกันในการติดตามตัวผู้ต้องหาหรือจำเลยที่หลบหนี รวมทั้งความเสียหายที่เกิดขึ้นว่ามีมาก น้อยเพียงใด แก้ไขเพิ่มเติมกรณีที่ต้องมีการบังคับคดีเพราะผิดสัญญาประกันต่อศาล ให้พนักงานอัยการเป็นผู้มีอำนาจหน้าที่ในการบังคับตามสัญญาประกัน และให้เจ้าพนักงานบังคับคดี

กรมบังคับคดี มีอำนาจหน้าที่ยึดหรืออายัดทรัพย์สินของผู้ประกันและขายทอดตลาดตามที่ได้รับแจ้งจากพนักงานอัยการ และถ้าจะต้องขายทรัพย์สินที่วางเป็นหลักประกันไว้ต่อศาล เมื่อศาลส่งทรัพย์สินหรือหนังสือสำคัญสำหรับทรัพย์สินนั้นไปยังเจ้าพนักงานบังคับคดี กรมบังคับคดี ให้ถือว่าได้มีการยึดทรัพย์สินดังกล่าวแล้ว และมีให้หน่วยงานของรัฐเรียกค่าฤชาธรรมเนียมหรือค่าใช้จ่ายจากผู้ดำเนินการบังคับคดี ทั้งนี้ การบังคับคดีตามมาตรา นี้ ให้ปฏิบัติตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งโดยอนุโลม เว้นแต่ประธานศาลฎีกาโดยความเห็นชอบของที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกาจะออกข้อบังคับกำหนดไว้เป็นอย่างอื่น (ร่างมาตรา ๖ แก้ไขมาตรา ๑๑๙)

บทวิเคราะห์ข้อดีของร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ ..) พ.ศ.

ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ ..) พ.ศ. มีเนื้อหาสาระเป็นการปรับปรุงหลักเกณฑ์การอนุญาตให้ปล่อยชั่วคราว ให้เจ้าพนักงานซึ่งมีอำนาจสั่งให้ปล่อยชั่วคราวหรือศาลจะสั่งให้ใช้อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์หรืออุปกรณ์อื่นใดที่สามารถใช้ตรวจสอบหรือจำกัดการเดินทางของผู้ถูกปล่อยชั่วคราวก็ได้ ในกรณีที่ผู้นั้นยินยอมเพื่อเป็นมาตรการป้องกันมิให้ผู้ถูกปล่อยชั่วคราวหลบหนี

เมื่อมีการสั่งให้ใช้อุปกรณ์ดังกล่าวแล้ว เจ้าพนักงานซึ่งมีอำนาจสั่งให้ปล่อยชั่วคราวหรือศาลจะเรียกประกันหรือหลักประกันจนเกินควรแก่กรณีมิได้ และต้องคำนึงถึงมาตรการป้องกันที่ได้ใช้กับผู้ปล่อยตัวชั่วคราวแล้วด้วย เช่น การจำกัดการเดินทางและอาณาเขตของผู้ปล่อยตัวชั่วคราวและเงื่อนไขและข้อตกลงที่ผู้ประกันได้ให้ไว้กับเจ้าพนักงาน

การแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัตินี้จะมีผลให้ผู้ต้องหาหรือจำเลยที่มีฐานะยากจนซึ่งไม่มีประกันหรือหลักประกันเพียงพอจะนำมาวางแก่เจ้าพนักงานซึ่งมีอำนาจสั่งให้ปล่อยชั่วคราวหรือศาล มีโอกาสจะได้รับการปล่อยตัวชั่วคราวมากขึ้น สามารถกลับไปประกอบอาชีพหรือดำเนินชีวิตได้ตามปกติซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อเศรษฐกิจและไม่เป็นภาระต่องบประมาณรัฐในการดูแลผู้ต้องหาหรือจำเลยขณะถูกคุมขัง

นอกจากนี้ ร่างพระราชบัญญัติฉบับนี้ ยังมีเนื้อหาสาระเป็นการแก้ไขเพิ่มเติมหลักเกณฑ์การบังคับตามสัญญาประกันในกรณีที่ต้องมีการบังคับคดี โดยให้พนักงานอัยการเป็นผู้มีอำนาจหน้าที่ในการบังคับตามสัญญาประกัน และให้เจ้าพนักงานบังคับคดี กรมบังคับคดี มีอำนาจหน้าที่ยึดหรืออายัดทรัพย์สินของผู้ประกันและขายทอดตลาด เพื่อให้การอำนวยธรรมแก่ประชาชนเป็นไปด้วยความรวดเร็วและมีประสิทธิภาพมากขึ้น

คำนำ

เอกสารประกอบการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ ..) พ.ศ. (ในส่วนที่เกี่ยวกับการใช้อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ติดตามตัวผู้ที่ถูกปล่อยชั่วคราว หลักเกณฑ์การบังคับคดีผู้ประกัน และการอุทธรณ์คำสั่งศาลที่ไม่อนุญาตให้ปล่อยชั่วคราว) เสนอโดย คณะรัฐมนตรี ชุดที่มี พลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา เป็นนายกรัฐมนตรีต่อประธานสภานิติบัญญัติแห่งชาติ เมื่อวันที่ ๔ สิงหาคม ๒๕๕๘ เพื่อให้สภานิติบัญญัติแห่งชาติพิจารณาตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช ๒๕๕๗

เอกสารประกอบการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติฉบับนี้ จัดทำขึ้นเพื่อใช้ในราชการวงงานนิติบัญญัติ โดยมุ่งเน้นสารประโยชน์ในเชิงอ้างอิงเบื้องต้น เพื่อประกอบการพิจารณาของสมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งชาติ

สำนักกฎหมาย

สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา

ปฏิบัติหน้าที่สำนักงานเลขาธิการสภานิติบัญญัติแห่งชาติ

สิงหาคม ๒๕๕๘

เอกสารประกอบการพิจารณา

จัดทำโดย

นายนัท ผาสุข ที่ปรึกษาด้านกฎหมาย

นางสาวสุภาวศัจจิต ไตรเทพพิสัย ผู้อำนวยการสำนักกฎหมาย

นายสุชาติ พันทองคำ ผู้บังคับบัญชากลุ่มงานกฎหมาย ๒

นางสาวสมสมร นาคนาค นิติกรชำนาญการ

นางสาวจิตรกาน เจียรตระกูล วิทยากรปฏิบัติการ

นางสิริกัญย์ ส่องแสง เจ้าพนักงานธุรการอาวุโส

นายพัลลภ วงศ์พานิช เจ้าพนักงานบันทึกข้อมูลชำนาญงาน

กลุ่มงานกฎหมาย ๒ สำนักกฎหมาย โทร. ๐ ๒๘๓๑ ๙๒๙๖

ผลิตโดย

กลุ่มงานการพิมพ์ สำนักการพิมพ์ โทร. ๐ ๒๒๔๔ ๑๗๔๑ - ๔๒

สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา

ท่านสมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งชาติ และผู้สนใจที่มีความประสงค์หรือต้องการที่จะศึกษาเอกสารประกอบการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติเป็นการล่วงหน้าก่อนวันประชุมสภานิติบัญญัติแห่งชาติ สามารถสืบค้นข้อมูลเกี่ยวกับเอกสารประกอบการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติได้จากเว็บไซต์สภานิติบัญญัติแห่งชาติ www.senate.go.th

หรือขอรับเอกสารประกอบการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติได้ที่ศูนย์บริการข้อมูลด้านกฎหมายฯ วุฒิสภา อาคารรัฐสภา ๒ ชั้น ๑ หมายเลขโทรศัพท์ ๐ ๒๒๔๔ ๑๕๖๕

บทสรุปสำหรับสมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งชาติ ก

ส่วนที่ ๑ ความเป็นมาและสาระสำคัญของร่างพระราชบัญญัติ

แก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ ..) พ.ศ.
 (ในส่วนที่เกี่ยวกับการใช้อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ติดตามตัวผู้ที่ถูกปล่อยชั่วคราว
 หลักเกณฑ์การบังคับคดีผู้ประกัน และการอุทธรณ์คำสั่งศาลที่ไม่อนุญาตให้ปล่อยชั่วคราว)
 (คณะรัฐมนตรี เป็นผู้เสนอ) ๑

ส่วนที่ ๒ ตารางเปรียบเทียบประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

กับร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมาย
 วิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ ..) พ.ศ.
 (ในส่วนที่เกี่ยวกับการใช้อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ติดตามตัว
 ผู้ที่ถูกปล่อยชั่วคราว หลักเกณฑ์การบังคับคดีผู้ประกัน และการอุทธรณ์คำสั่งศาล
 ที่ไม่อนุญาตให้ปล่อยชั่วคราว)..... ๗

ส่วนที่ ๓ ข้อมูลประกอบการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติ

แก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ ..) พ.ศ.
 (ในส่วนที่เกี่ยวกับการใช้อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ติดตามตัวผู้ที่ถูกปล่อยชั่วคราว
 หลักเกณฑ์การบังคับคดีผู้ประกัน และการอุทธรณ์คำสั่งศาลที่ไม่อนุญาตให้ปล่อยชั่วคราว)
 (คณะรัฐมนตรี เป็นผู้เสนอ)

- สรุปความจำเป็นในการตราพระราชบัญญัติ
 แก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ ..) พ.ศ. -๑-
- บันทึกสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาประกอบร่างพระราชบัญญัติ
 แก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ ..) พ.ศ. -๓-
- ปัญหาเกี่ยวกับสิทธิของผู้ต้องหาหรือจำเลยที่จะได้รับการปล่อยตัวชั่วคราว -๘-
- มาตรการทางเลือกในการปฏิบัติต่อผู้กระทำผิดเพื่อแก้ปัญหาหนักโทษล้นคูก -๑๑-
- วิธีการปฏิบัติต่อ “คน” โดยใช้ “คูก” -๑๖-
- ข้อเสนอให้ใช้อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ควบคุมตัวแทนการจำคุกผู้ต้องขัง -๑๘-

- จำคุกแบบใหม่ ใส่กำไลติดตามตัว ไม่ต้องเข้าห้องขัง -๒๑-
- สถิตินักโทษเด็ดขาดแยกตามกำหนดโทษตามหมายศาล -๒๓-
- สถิติผู้ต้องราชทัณฑ์ทั่วประเทศ -๒๔-

ภาคผนวก

- ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา
(เฉพาะส่วนที่เกี่ยวข้องกับประเด็นที่มีการแก้ไข) (๑)
- หนังสือสำนักนายกรัฐมนตรี ที่ นร ๐๕๐๓/..... ลงวันที่ ... สิงหาคม ๒๕๕๘
เรื่อง ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา
(ฉบับที่ ..) พ.ศ. กราบเรียน ประธานสภานิติบัญญัติแห่งชาติ (๓)
- ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา
(ฉบับที่ ..) พ.ศ. (คณะรัฐมนตรี เป็นผู้เสนอ) (๔)
- บันทึกวิเคราะห์สรุปสาระสำคัญของร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติม
ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ ..) พ.ศ.
(คณะรัฐมนตรี เป็นผู้เสนอ) (๗)

ส่วนที่ ๑

ความเป็นมาและสาระสำคัญของ

ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมาย

วิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ ..) พ.ศ.

(ในส่วนที่เกี่ยวกับการใช้อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ติดตามตัวผู้ที่ถูกปล่อยชั่วคราว
หลักเกณฑ์การบังคับคดีผู้ประกัน และการอุทธรณ์คำสั่งศาลที่ไม่อนุญาตให้ปล่อยชั่วคราว)

(คณะรัฐมนตรี เป็นผู้เสนอ)

ความเป็นมาและสาระสำคัญ

ของร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมาย

วิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ ..) พ.ศ.

(ในส่วนที่เกี่ยวกับการใช้อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ติดตามตัวผู้ที่ถูกปล่อยชั่วคราว

หลักเกณฑ์การบังคับคดีผู้ประกัน และการอุทธรณ์คำสั่งศาลที่ไม่อนุญาตให้ปล่อยชั่วคราว)

(คณะรัฐมนตรี เป็นผู้เสนอ)

ความเป็นมาของร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณา
ความอาญา (ฉบับที่ ..) พ.ศ.

ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ ..) พ.ศ.
(ในส่วนที่เกี่ยวกับการใช้อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ติดตามตัวผู้ที่ถูกปล่อยชั่วคราว หลักเกณฑ์การบังคับคดี
ผู้ประกัน และการอุทธรณ์คำสั่งศาลที่ไม่อนุญาตให้ปล่อยชั่วคราว) เสนอโดย คณะรัฐมนตรี ชุดที่มี
พลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา เป็นนายกรัฐมนตรี ต่อประธานสภานิติบัญญัติแห่งชาติ เมื่อวันที่
๔ สิงหาคม ๒๕๕๘ เพื่อให้สภานิติบัญญัติแห่งชาติพิจารณาตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ
แห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช ๒๕๕๗

สาระสำคัญของร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณา
ความอาญา (ฉบับที่ ..) พ.ศ.

๑. หลักการและเหตุผล

๑.๑ หลักการ

แก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ดังต่อไปนี้

(๑) กำหนดให้ใช้อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์หรืออุปกรณ์อื่นใดที่สามารถใช้ตรวจสอบ
หรือจำกัดการเดินทางของผู้ถูกปล่อยชั่วคราว และกำหนดบทสันนิษฐานกรณีผู้ถูกปล่อยชั่วคราว
หนีหรือจะหลบหนี (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๑๐๘ วรรคสาม และเพิ่มมาตรา ๑๑๗ วรรคสอง)

(๒) กำหนดมิให้เรียกประกันหรือหลักประกันเกินสมควรโดยต้องคำนึงถึงเงื่อนไขและมาตรการป้องกันที่ใช้กับผู้ถูกปล่อยชั่วคราวประกอบด้วย (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๑๑๐ วรรคสาม)

(๓) กำหนดให้มีการสั่งการบังคับตามสัญญาประกันหรือลดจำนวนเงินที่ต้องใช้ตามสัญญาประกัน และแก้ไขเพิ่มเติมหลักเกณฑ์การบังคับตามสัญญาประกันในกรณีที่ต้องมีการบังคับคดีโดยเจ้าพนักงานบังคับคดี กรมบังคับคดี (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๑๑๙)

๑.๒ เหตุผล

โดยที่ปัจจุบันมีการนำอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์มาใช้ในการบังคับตามกระบวนการยุติธรรมทางอาญา สมควรให้นำอุปกรณ์ดังกล่าวไปใช้ในการติดตามตัวผู้ถูกปล่อยชั่วคราว ถ้ามีการทำลายอุปกรณ์ดังกล่าวหรือทำให้ใช้การไม่ได้ไม่ว่าโดยวิธีใด ให้สันนิษฐานว่าผู้ถูกปล่อยชั่วคราวนั้นหนีหรือจะหลบหนี และมีให้เรียกหลักประกันเกินสมควร เพื่อให้ผู้ต้องหาและจำเลยมีโอกาสได้รับการปล่อยชั่วคราวมากขึ้น อีกทั้งสมควรกำหนดให้มีการสั่งการบังคับตามสัญญาประกันหรือลดจำนวนเงินที่ต้องใช้ตามสัญญาประกันโดยคำนึงถึงความพยายามของผู้ประกันในการติดตามผู้ที่หลบหนี รวมทั้งความเสียหายที่เกิดขึ้นว่ามีมากน้อยเพียงใด และแก้ไขเพิ่มเติมหลักเกณฑ์การบังคับตามสัญญาประกันในกรณีที่ต้องมีการบังคับคดีโดยเจ้าพนักงานบังคับคดี กรมบังคับคดี เพื่อให้การบังคับตามสัญญาประกันมีประสิทธิภาพมากขึ้น จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้

๒. ชื่อร่างพระราชบัญญัติ (ร่างมาตรา ๑)

มาตรา ๑ พระราชบัญญัตินี้เรียกว่า “พระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ ..) พ.ศ.”

๓. คำปรารภ

โดยที่เป็นการสมควรแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

๔. วันใช้บังคับกฎหมาย (ร่างมาตรา ๒)

มาตรา ๒ พระราชบัญญัตินี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษา เป็นต้นไป

๕. เนื้อหาของร่างพระราชบัญญัติ

๕.๑ แก้ไขเพิ่มเติมให้เจ้าพนักงานซึ่งมีอำนาจสั่งให้ปล่อยชั่วคราวหรือศาล จะสั่งให้ใช้อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์หรืออุปกรณ์อื่นใดที่สามารถใช้ตรวจสอบหรือจำกัด การเดินทางของผู้ถูกปล่อยชั่วคราวเพื่อป้องกันการหลบหนี ภัยอันตรายหรือความเสียหาย ที่อาจเกิดขึ้นได้ และต้องเป็นกรณีที่ผู้นั้นยินยอม (ร่างมาตรา ๓ แก้ไขมาตรา ๑๐๘ วรรคสาม)

มาตรา ๓ ให้ยกเลิกความในวรรคสามของมาตรา ๑๐๘ แห่งประมวลกฎหมาย วิธีพิจารณาความอาญาซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมาย วิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ ๒๒) พ.ศ. ๒๕๔๗ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“ในการอนุญาตให้ปล่อยชั่วคราว เจ้าพนักงานซึ่งมีอำนาจสั่งให้ปล่อยชั่วคราว หรือศาลจะกำหนดเงื่อนไขเกี่ยวกับที่อยู่หรือเงื่อนไขอื่นใดให้ผู้ถูกปล่อยชั่วคราวปฏิบัติหรือในกรณี ที่ผู้นั้นยินยอมจะสั่งให้ใช้อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์หรืออุปกรณ์อื่นใดที่สามารถใช้ตรวจสอบหรือจำกัด การเดินทางของผู้ถูกปล่อยชั่วคราวก็ได้ ทั้งนี้ เพื่อป้องกันการหลบหนีหรือภัยอันตราย หรือความเสียหายที่อาจเกิดขึ้น”

๕.๒ แก้ไขเพิ่มเติมการเรียกประกันหรือหลักประกันตามมาตรา ๑๑๐ วรรคหนึ่ง หรือวรรคสอง ว่าจะเรียกจนเกินควรแก่กรณีมิได้ โดยให้คำนึงถึงเงื่อนไขและมาตรการป้องกันต่าง ๆ ที่ได้ใช้กับผู้ถูกปล่อยชั่วคราวประกอบด้วย (ร่างมาตรา ๔ แก้ไขมาตรา ๑๑๐ วรรคสาม)

มาตรา ๔ ให้ยกเลิกความในวรรคสามของมาตรา ๑๑๐ แห่งประมวลกฎหมาย วิธีพิจารณาความอาญาซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมาย วิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ ๒๒) พ.ศ. ๒๕๔๗ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“การเรียกประกันหรือหลักประกันตามวรรคหนึ่งหรือวรรคสองจะเรียกจนเกินควร แก่กรณีมิได้ โดยให้คำนึงถึงเงื่อนไขและมาตรการป้องกันต่าง ๆ ที่ได้ใช้กับผู้ถูกปล่อยชั่วคราว ประกอบด้วย ทั้งนี้ ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่กำหนดในกฎกระทรวง หรือข้อบังคับของประธานศาลฎีกา แล้วแต่กรณี”

๕.๓ เพิ่มบทสันนิษฐานในกรณีที่อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์หรืออุปกรณ์อื่นใดที่สามารถใช้ตรวจสอบหรือจำกัดการเดินทางของผู้ถูกล่ามโซ่ชั่วคราวถูกทำลายหรือทำให้ใช้การไม่ได้ไม่ว่าโดยวิธีใด ให้สันนิษฐานว่าผู้ต้องหาหรือจำเลยซึ่งถูกล่ามโซ่ชั่วคราวหนีหรือจะหลบหนี (ร่างมาตรา ๕ เพิ่มมาตรา ๑๑๗ วรรคสอง)

มาตรา ๕ ให้เพิ่มความต่อไปนี้เป็นวรรคสองของมาตรา ๑๑๗ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ ๒๒) พ.ศ. ๒๕๔๗

“ในกรณีที่มีคำสั่งให้ใช้อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์หรืออุปกรณ์อื่นใดที่สามารถใช้ตรวจสอบหรือจำกัดการเดินทางของผู้ถูกล่ามโซ่ชั่วคราวตามมาตรา ๑๐๘ วรรคสาม กับผู้ต้องหาหรือจำเลยใด ถ้ามีการทำลายอุปกรณ์ดังกล่าวหรือทำให้ใช้การไม่ได้ไม่ว่าโดยวิธีใด ให้สันนิษฐานว่าผู้ต้องหาหรือจำเลยนั้นหนีหรือจะหลบหนี”

๕.๔ แก้ไขเพิ่มเติมในกรณีผิดสัญญาประกันต่อศาลให้ศาลอาจสั่งงดการบังคับตามสัญญาประกันหรือลดจำนวนเงินที่ต้องใช้ตามสัญญาประกัน โดยคำนึงถึงความพยายามของผู้ประกันในการติดตามตัวผู้ต้องหาหรือจำเลยที่หลบหนี รวมทั้งความเสียหายที่เกิดขึ้นว่ามามากน้อยเพียงใด แก้ไขเพิ่มเติมกรณีที่ต้องมีการบังคับคดีเพราะผิดสัญญาประกันต่อศาลให้พนักงานอัยการเป็นผู้มีอำนาจหน้าที่ในการบังคับตามสัญญาประกัน และให้เจ้าพนักงานบังคับคดี กรมบังคับคดี มีอำนาจหน้าที่ยึดหรืออายัดทรัพย์สินของผู้ประกันและขายทอดตลาดตามที่ได้รับแจ้งจากพนักงานอัยการ และถ้าจะต้องขายทรัพย์สินที่วางเป็นหลักประกันไว้ต่อศาลเมื่อศาลส่งทรัพย์สินหรือหนังสือสำคัญสำหรับทรัพย์สินนั้นไปยังเจ้าพนักงานบังคับคดี กรมบังคับคดี ให้ถือว่าได้มีการยึดทรัพย์สินดังกล่าวแล้ว และมีให้หน่วยงานของรัฐเรียกค่าฤชาธรรมเนียมหรือค่าใช้จ่ายจากผู้ดำเนินการบังคับคดี ทั้งนี้ การบังคับคดีตามมาตรา นี้ให้ปฏิบัติตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งโดยอนุโลม เว้นแต่ประธานศาลฎีกา โดยความเห็นชอบของที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกาจะออกข้อบังคับกำหนดไว้เป็นอย่างอื่น (ร่างมาตรา ๖ แก้ไขมาตรา ๑๑๙)

มาตรา ๖ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๑๑๙ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ ๒๒) พ.ศ. ๒๕๔๗ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๑๑๙ ในกรณีผิดสัญญาประกันต่อศาล ศาลมีอำนาจสั่งบังคับตามสัญญาประกันหรือตามที่ศาลเห็นสมควรโดยมิต้องฟ้อง ทั้งนี้ ศาลอาจสั่งงดการบังคับตามสัญญาประกันหรือลดจำนวนเงินที่ต้องใช้ตามสัญญาประกันก็ได้ โดยคำนึงถึงความพยายามของผู้ประกันในการติดตามตัวผู้ต้องหาหรือจำเลยที่หลบหนี รวมทั้งความเสียหายที่เกิดขึ้นว่ามีมากน้อยเพียงใดประกอบด้วย และเมื่อศาลสั่งประการใดแล้ว ฝ่ายผู้ถูกบังคับตามสัญญาประกันหรือพนักงานอัยการมีอำนาจอุทธรณ์ได้ คำวินิจฉัยของศาลอุทธรณ์ให้เป็นที่สุด

ในกรณีที่จำเป็นต้องมีการบังคับคดีเพราะผิดสัญญาประกันตามวรรคหนึ่ง ให้ศาลออกหมายบังคับคดีเอาแก่ทรัพย์สินของบุคคลซึ่งต้องรับผิดตามสัญญาประกันได้เสมือนว่าเป็นลูกหนี้ตามคำพิพากษา โดยให้พนักงานอัยการเป็นผู้มีอำนาจหน้าที่ในการบังคับตามสัญญาประกัน และให้เจ้าพนักงานบังคับคดี กรมบังคับคดี มีอำนาจหน้าที่ยึดหรืออายัดทรัพย์สินของผู้ประกันและขายทอดตลาดตามที่ได้รับแจ้งจากพนักงานอัยการ และถ้าจะต้องขายทรัพย์สินที่วางเป็นหลักประกันไว้ต่อศาล เมื่อศาลส่งทรัพย์สินหรือหนังสือสำคัญสำหรับทรัพย์สินนั้นไปยังเจ้าพนักงานบังคับคดี กรมบังคับคดี ให้ถือว่าได้มีการยึดทรัพย์สินดังกล่าวแล้ว ทั้งนี้ มิให้หน่วยงานของรัฐเรียกค่าฤชาธรรมเนียมหรือค่าใช้จ่ายจากผู้ดำเนินการบังคับคดี

การบังคับคดีตามมาตรา นี้ ให้ปฏิบัติตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง โดยอนุโลม เว้นแต่ประธานศาลฎีกาโดยความเห็นชอบของที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกาจะออกข้อบังคับกำหนดไว้เป็นอย่างอื่น ข้อบังคับนั้นเมื่อประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้วให้ใช้บังคับได้”

ส่วนที่ ๒

ตารางเปรียบเทียบ

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

(เฉพาะส่วนที่เกี่ยวข้องกับประเด็นที่มีการแก้ไข)

กับ

ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมาย

วิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ ..) พ.ศ.

(ในส่วนที่เกี่ยวกับการใช้อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ติดตามตัวผู้ที่ถูกปล่อยชั่วคราว
หลักเกณฑ์การบังคับคดีผู้ประกัน และการอุทธรณ์คำสั่งศาลที่ไม่อนุญาตให้ปล่อยชั่วคราว)

(คณะรัฐมนตรี เป็นผู้เสนอ)

ตารางเปรียบเทียบ

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญากับร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ ..) พ.ศ.
ที่ผ่านการตรวจพิจารณาของสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา	ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ ..) พ.ศ.	เหตุผลในการแก้ไขเพิ่มเติม
	<p>ร่าง พระราชบัญญัติ แก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ ..) พ.ศ.</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>โดยที่เป็นการสมควรแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมาย วิธีพิจารณาความอาญา</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>มาตรา ๑ พระราชบัญญัตินี้ เรียกว่า “พระราชบัญญัติ แก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ ..) พ.ศ.”</p>	

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา	ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ ..) พ.ศ.	เหตุผลในการแก้ไขเพิ่มเติม
<p>มาตรา ๑๐๘ ในการวินิจฉัยคำร้องขอให้ปล่อยชั่วคราว ต้องพิจารณาข้อเหล่านี้ประกอบ</p> <p>(๑) ความหนักเบาแห่งข้อหา</p> <p>(๒) พยานหลักฐานที่ปรากฏแล้วมีเพียงใด</p> <p>(๓) พฤติการณ์ต่าง ๆ แห่งคดีเป็นอย่างไร</p> <p>(๔) เชื่อถือผู้ร้องขอประกันหรือหลักประกันได้เพียงใด</p> <p>(๕) ผู้ต้องหาหรือจำเลยน่าจะหลบหนีหรือไม่</p> <p>(๖) ภัยอันตรายหรือความเสียหายที่จะเกิดจากการปล่อยชั่วคราวมีเพียงใดหรือไม่</p> <p>(๗) ในกรณีที่ต้องหาหรือจำเลยต้องซิงตามหมายศาล ถ้ามีค่าค้ำของพนักงานสอบสวน พนักงานอัยการ โจทก์ หรือผู้เสียหาย แล้วแต่กรณี ศาลพึงรับประกอบกรณีวินิจฉัยได้</p> <p>เพื่อประโยชน์ในการดำเนินการตามวรรคหนึ่ง เจ้าพนักงานซึ่งมีอำนาจสั่งให้ปล่อยชั่วคราวหรือศาลอาจรับฟังข้อเท็จจริง รายงานหรือความเห็นของเจ้าพนักงานซึ่งกฎหมายกำหนดให้มีอำนาจหน้าที่ที่เกี่ยวกับการนั้น เพื่อประกอบการพิจารณาสั่งคำร้องด้วยก็ได้</p> <p>ในการอนุญาตให้ปล่อยชั่วคราว เจ้าพนักงานซึ่งมีอำนาจสั่งให้ปล่อยชั่วคราว หรือศาลจะกำหนดเงื่อนไขเกี่ยวกับที่อยู่ของผู้ที่ถูกปล่อยชั่วคราว หรือกำหนดเงื่อนไข</p>	<p>มาตรา ๒ พระราชบัญญัตินี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป</p> <p>มาตรา ๓ ให้ยกเลิกความในวรรคสามของมาตรา ๑๐๘ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ ๒๒) พ.ศ. ๒๕๕๗ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน</p> <p>“ในการอนุญาตให้ปล่อยชั่วคราว เจ้าพนักงานซึ่งมีอำนาจสั่งให้ปล่อยชั่วคราวหรือศาลจะกำหนดเงื่อนไขเกี่ยวกับที่อยู่หรือเงื่อนไขอื่นใดให้ผู้ถูกปล่อยชั่วคราวปฏิบัติหรือในกรณีที่มี</p>	<p>เพื่อกำหนดให้ศาลหรือเจ้าพนักงานที่สั่งปล่อยชั่วคราวมีอำนาจสั่งให้ใช้อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ในการติดตามตัวผู้ต้องหาหรือจำเลยได้ในกรณีที่มีผู้นับยอม</p>

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา	ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ ..) พ.ศ.	เหตุผลในการแก้ไขเพิ่มเติม
<p>อื่นใดให้ผู้ถูกปล่อยชั่วคราวปฏิบัติเพื่อป้องกันการหลบหนีหรือเพื่อป้องกันภัยอันตราย หรือความเสียหายที่อาจเกิดขึ้นจากการปล่อยชั่วคราวก็ได้</p> <p>มาตรา ๑๑๐ ในคดีมีอัตราโทษจำคุกอย่างสูงเกินห้าปีขึ้นไป ผู้ที่ถูกปล่อยชั่วคราวต้องมีประกันและจะมีหลักประกันด้วยหรือไม่ก็ได้</p> <p>ในคดีอย่างอื่นจะปล่อยชั่วคราวโดยไม่มีประกันเลย หรือมีประกัน หรือมีประกันและหลักประกันด้วยก็ได้</p> <p>การเรียกประกันหรือหลักประกันตามวรรคหนึ่งหรือวรรคสอง จะเรียกเงินประกันกรณีมิได้ ทั้งนี้ ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่กำหนดในกฎกระทรวงหรือข้อบังคับของประธานศาลฎีกาแล้วแต่กรณี</p> <p>มาตรา ๑๑๗ เมื่อผู้ต้องหาหรือจำเลยหนีหรือจะหลบหนี ให้พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจที่พบการกระทำดังกล่าวมีอำนาจจับผู้ต้องหาหรือจำเลยนั้นได้ แต่ในกรณีที่บุคคลซึ่งทำสัญญาประกันหรือเป็นหลักประกันเป็นผู้พบเห็นการกระทำดังกล่าว อาจขอให้พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจที่ใกล้ที่สุดจับผู้ต้องหาหรือจำเลยได้ ถ้าไม่สามารถขอความช่วยเหลือจากเจ้าพนักงานได้ทันเวลาที่ ก็ให้มีอำนาจจับผู้ต้องหาหรือจำเลยได้เอง</p>	<p>ยินยอมจะสั่งให้ใช้อุปการณ็เด็กหรืออุปการณ็อื่นใดที่สามารถใช้ตรวจสอบหรือจำกัดการเดินทางของผู้ถูกปล่อยชั่วคราวก็ได้ ทั้งนี้ เพื่อป้องกันการหลบหนีหรือภัยอันตรายหรือความเสียหายที่อาจเกิดขึ้น”</p> <p>มาตรา ๔ ให้ยกเลิกความในวรรคสามของมาตรา ๑๑๐ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ ๒๒) พ.ศ. ๒๕๔๗ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน</p> <p>“การเรียกประกันหรือหลักประกันตามวรรคหนึ่งหรือวรรคสองจะเรียกเงินประกันกรณีมิได้ โดยให้ค้ำจนถึงเงื่อนไขและมาตรการป้องกันต่าง ๆ ที่ได้ใช้กับผู้ถูกปล่อยชั่วคราวประกอบด้วย ทั้งนี้ ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่กำหนดในกฎกระทรวงหรือข้อบังคับของประธานศาลฎีกาแล้วแต่กรณี”</p>	<p>เพื่อกำหนดมิให้มีการเรียกประกันหรือหลักประกันเกินสมควรโดยต้องคำนึงถึงค้ำจนถึงเงื่อนไขและมาตรการป้องกันต่าง ๆ ที่ได้ใช้กับผู้ถูกปล่อยชั่วคราวด้วย</p>

<p>ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา</p> <p>แล้วส่งไปยังพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจที่ใกล้ที่สุด และให้เจ้าพนักงานนั้นรับจัดส่งผู้ต้องหาหรือจำเลยไปยัง เจ้าพนักงานหรือศาล โดยคิดค่าพาหนะจากบุคคลซึ่งทำ สัญญาประกันหรือเป็นหลักประกันนั้น</p> <p>มาตรา ๑๑๙ ในกรณีผิดสัญญาประกันต่อศาล ศาลมีอำนาจสั่งบังคับตามสัญญาประกันหรือตามศาล เห็นสมควรโดยมีต้องฟ้อง เมื่อศาลสั่งประการใดแล้ว ฝ่ายผู้ถูกบังคับตามสัญญาประกันหรือพนักงานอัยการมี อำนาจอุทธรณ์ได้ คำวินิจฉัยของศาลอุทธรณ์ให้เป็นที่สุด</p> <p>เพื่อประโยชน์ในการบังคับคดี ให้ศาลชั้นต้นที่พิจารณาคดี ดัดสันดานมีอำนาจออกหมายบังคับคดีอาญาหรือหมาย ซึ่งชำระคดีอาญาได้เสมือนว่า เป็นลูกหนี้ตามคำพิพากษา และให้ถือว่าหัวหน้าสำนักงานประจำศาลยุติธรรมเป็นเจ้าหน้าที่ ตามคำพิพากษาในส่วนที่เกี่ยวข้องกับคดีอาญาประการดังกล่าว</p>	<p>ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมาย วิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ ...) พ.ศ.</p> <p>มาตรา ๕ ให้เพิ่มความต่อไปนี้เป็นวรรคสองของ มาตรา ๑๑๗ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมาย วิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ ๒๒) พ.ศ. ๒๕๔๗</p> <p>“ในกรณีที่มีคำสั่งให้ใช้อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ หรืออุปกรณ์อื่นใดที่สามารถใช้ตรวจสอบหรือแจ้งการจราจรทาง ของผู้ถูกปล่อยชั่วคราวตามมาตรา ๑๐๘ วรรคสาม กับผู้ต้องหา หรือจำเลยใด ถ้ามีการทำลายอุปกรณ์ดังกล่าวหรือทำให้ใช้การไม่ได้ ไม่ว่าโดยวิธีใด ให้สันนิษฐานว่าผู้ต้องหาหรือจำเลยนั้นหนี หรือจะหลบหนี”</p> <p>มาตรา ๖ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๑๑๙ แห่งประมวล กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดย พระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณา ความอาญา (ฉบับที่ ๒๒) พ.ศ. ๒๕๔๗ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน</p> <p>“มาตรา ๑๑๙ ในกรณีผิดสัญญาประกันต่อศาล ศาลมี อำนาจสั่งบังคับบังคับตามสัญญาประกันหรือตามศาลเห็นสมควร โดยมีต้องฟ้อง ทั้งนี้ ศาลอาจสั่งการบังคับตามสัญญาประกัน หรือลดจำนวนเงินที่ต้องใช้ตามสัญญาประกันก็ได้ โดยคำนึงถึง ความพยายามของผู้ประกันในการติดตามตัวผู้ต้องหาหรือจำเลย ที่หลบหนี รวมทั้งความเสียหายที่เกิดขึ้นว่ามีมากน้อยเพียงใด ประกอบด้วย และเมื่อศาลสั่งประการใดแล้ว ฝ่ายผู้ถูกบังคับ ตามสัญญาประกันหรือพนักงานอัยการมีอำนาจอุทธรณ์ได้ คำวินิจฉัยของศาลอุทธรณ์ให้เป็นที่สุด</p>	<p>เหตุผลในการแก้ไขเพิ่มเติม</p> <p>เพื่อเป็นมาตรการป้องกันมิให้มีการทำลายหรือ ทำให้ใช้การไม่ได้ซึ่งอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์หรืออุปกรณ์ อื่นใดตามมาตรา ๑๐๘ วรรคสาม ในกรณีที่มีคำสั่งให้ใช้ อุปกรณ์ดังกล่าวกับผู้ต้องหาหรือจำเลยใด</p> <p>เพื่อกำหนดให้การลดจำนวนเงินค่าปรับต้อง คำนึงถึงความพยายามของผู้ประกันในการติดตาม ตัวที่หลบหนี กำหนดหลักเกณฑ์ในการอุทธรณ์คำสั่งของ ศาลชั้นต้น และตัดบทบัญญัติที่กำหนดให้หัวหน้าสำนักงาน ประจำศาลยุติธรรมเป็นเจ้าหน้าที่ตามคำพิพากษาในส่วนที่ เกี่ยวกับคดีอาญาประการดังกล่าว</p>
---	---	--

<p>ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา</p>	<p>ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ ..) พ.ศ.</p> <p>ในกรณีนี้จำเป็นต้องมีการบังคับคดีเพราะผิดสัญญาประกันตามวรรคหนึ่ง ให้ศาลออกหมายบังคับคดีแก่ทรัพย์สินของบุคคลซึ่งต้องรับผิดตามสัญญาประกันได้เสมือนว่าเป็นลูกหนี้ตามคำพิพากษา โดยให้พนักงานอัยการเป็นผู้มีอำนาจหน้าที่ในการบังคับคดี มีอำนาจหน้าที่ยึดหรืออายัดทรัพย์สินของผู้ประกันกรมบังคับคดี มีอำนาจหน้าที่ยึดทรัพย์สินของคู่ประกันและขายทอดตลาดตามที่ได้รับแจ้งจากพนักงานอัยการ และถ้าจะต้องขายทรัพย์สินที่วางเป็นหลักประกันไว้ต่อศาล เมื่อศาลส่งทรัพย์สินหรือหนังสือสำคัญสำหรับทรัพย์สินนั้นไปยังเจ้าพนักงานบังคับคดี กรมบังคับคดี ให้ถือว่าได้มีการยึดทรัพย์สินดังกล่าวแล้ว ทั้งนี้ มิให้หน่วยงานของรัฐเรียกค่าฤชาธรรมเนียมหรือค่าใช้จ่ายจากผู้ดำเนินการบังคับคดี</p> <p>การบังคับคดีตามมาตรา นี้ ให้ปฏิบัติตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งโดยอนุโลม เว้นแต่ประการศาลฎีกาโดยความเห็นชอบของประชุมใหญ่ศาลฎีกาจะออกข้อบังคับกำหนดไว้เป็นอย่างอื่น ข้อบังคับนั้นเมื่อประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้วให้ใช้บังคับได้”</p> <p>ผู้รับสนองพระบรมราชโองการ</p> <p>.....</p> <p>นายกรัฐมนตรี</p>	<p>เหตุผลในการแก้ไขเพิ่มเติม</p>
		<p>แก้ไขเพิ่มเติมหลักเกณฑ์การบังคับตามสัญญาประกันในกรณีที่ต้องมีการบังคับคดีโดยให้พนักงานอัยการเป็นผู้มีอำนาจหน้าที่ในการบังคับตามสัญญาประกัน และให้เจ้าพนักงานบังคับคดี กรมบังคับคดี มีอำนาจหน้าที่ยึดหรืออายัดทรัพย์สินของผู้ประกันและขายทอดตลาด เพื่อให้การบังคับตามสัญญาประกันมีประสิทธิภาพมากขึ้น และห้ามมิให้หน่วยงานของรัฐเรียกค่าฤชาธรรมเนียมหรือค่าใช้จ่ายจากผู้ดำเนินการบังคับคดี</p> <p>เพื่อกำหนดกระบวนการในการบังคับคดีให้ปฏิบัติตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งโดยอนุโลม เว้นแต่ประการศาลฎีกาโดยความเห็นชอบของประชุมใหญ่ศาลฎีกาจะออกข้อบังคับกำหนดไว้เป็นอย่างอื่น</p>

ส่วนที่ ๓

ข้อมูลประกอบการพิจารณา

ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมาย

วิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ ..) พ.ศ.

(ในส่วนที่เกี่ยวกับการใช้อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ติดตามตัวผู้ที่ถูกปล่อยชั่วคราว
หลักเกณฑ์การบังคับคดีผู้ประกัน และการอุทธรณ์คำสั่งศาลที่ไม่อนุญาตให้ปล่อยชั่วคราว)

(คณะรัฐมนตรี เป็นผู้เสนอ)

สรุปความจำเป็นในการตรา
พระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ ..)*
พ.ศ.

๑. วัตถุประสงค์และเป้าหมายของภารกิจ

แก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ภาค ๑ ลักษณะ ๕ หมวด ๓
ปล่อยชั่วคราว

๒. ใครควรเป็นผู้ทำภารกิจ

สำนักงานศาลยุติธรรม

๓. ความจำเป็นที่ต้องทำภารกิจ

โดยที่ปัจจุบันมีการนำอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์มาใช้ในการติดตามตัวผู้ที่ถูก
ดำเนินคดีอาญา จึงสมควรนำอุปกรณ์ดังกล่าวไปใช้ในการติดตามตัวผู้ที่ถูกปล่อยชั่วคราวในกรณีที่ผู้นั้น
ยินยอมได้ด้วย ประกอบกับหลักเกณฑ์ในการบังคับคดีผู้ประกันที่ผิดสัญญาประกันยังไม่มี ความชัดเจน
ทำให้เกิดปัญหาในทางปฏิบัติ ทั้งสมควรแก้ไขหลักเกณฑ์ในการอุทธรณ์คำสั่งที่ไม่อนุญาต
ให้ปล่อยชั่วคราวให้สอดคล้องกับระบบอุทธรณ์ฎีกาที่แก้ไขใหม่รวมทั้งกำหนดบทลงโทษผู้ต้องหา
หรือจำเลยที่หลบหนีในระหว่างปล่อยชั่วคราวไว้ด้วย จึงมีความจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัติแก้ไข
เพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่..) พ.ศ. ฉบับนี้ขึ้น

๔. ความซ้ำซ้อนของกฎหมาย

ไม่มี

๕. ภาระต่อบุคคลและความคุ้มค่า

การตราพระราชบัญญัตินี้ไม่เกิดภาระแก่คู่ความ แต่กลับเป็นการอำนวยความสะดวก
แก่ประชาชนผู้มีอรรถคดี และทำให้การพิจารณาพิพากษาคดีของศาลยุติธรรมมีความสะดวกรวดเร็วยิ่งขึ้น

๖. ความพร้อมของรัฐ

ศาลยุติธรรมที่เกี่ยวข้องสามารถดำเนินการได้ทันทีเมื่อกฎหมายมีผลบังคับใช้

* ที่มา : สำนักงานศาลยุติธรรม กระทรวงยุติธรรม

๗. หน่วยงานที่รับผิดชอบ

สำนักงานศาลยุติธรรม

๘. วิธีการทำงานและการตรวจสอบ

วิธีการทำงานได้กำหนดให้สอดคล้องกับหลักการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี โดยเน้นการอำนวยความสะดวกให้แก่ประชาชนด้วยความรวดเร็ว ถูกต้อง และเป็นธรรม

๙. อำนาจในการตราอนุบัญญัติ

ให้ประธานศาลฎีกามีอำนาจออกข้อบังคับในส่วนที่เกี่ยวข้องกับอำนาจหน้าที่ของตน

๑๐. การรับพิจารณาความคิดเห็น

คณะกรรมการบริหารศาลยุติธรรมได้เห็นชอบในการแก้ไขเพิ่มเติมตามร่างพระราชบัญญัติแก้ไขประมวลกฎหมายอาญาวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่..) พ.ศ. ตามที่ได้มีรายงานวิจัยศึกษาในประเด็นดังกล่าวแล้ว

บันทึกสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา
ประกอบร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ ..) พ.ศ.
(ในส่วนที่เกี่ยวกับการใช้อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ติดตามตัวผู้ที่ถูกปล่อยชั่วคราว
หลักเกณฑ์การบังคับคดีผู้ประกัน และการอุทธรณ์คำสั่งศาลที่ไม่อนุญาตให้ปล่อยชั่วคราว)*

สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรีได้มีหนังสือ ด่วนที่สุด ที่ นร ๐๕๐๓/๒๓๗๔๕ ลงวันที่ ๒๗ พฤศจิกายน ๒๕๕๗ ถึงสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา ความว่าคณะรัฐมนตรีมีมติเมื่อวันที่ ๒๕ พฤศจิกายน ๒๕๕๗ อนุมัติหลักการร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ ..) พ.ศ. (ในส่วนที่เกี่ยวกับการใช้อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ติดตามตัวผู้ที่ถูกปล่อยชั่วคราว หลักเกณฑ์การบังคับคดีผู้ประกัน และการอุทธรณ์คำสั่งศาลที่ไม่อนุญาตให้ปล่อยชั่วคราว) ตามที่สำนักงานศาลยุติธรรมเสนอ และให้ส่งสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาตรวจพิจารณา แล้วส่งให้คณะกรรมการประสานงานสภานิติบัญญัติแห่งชาติพิจารณา ก่อนเสนอสภานิติบัญญัติแห่งชาติพิจารณาต่อไป

ในการตรวจพิจารณาร่างพระราชบัญญัตินี้ สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา ได้เสนอให้คณะกรรมการกฤษฎีกา (คณะที่ ๑๑) พิจารณา โดยมีผู้แทนสำนักนายกรัฐมนตรี (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ) ผู้แทนกระทรวงการคลัง (สำนักงานเศรษฐกิจการคลัง) ผู้แทนกระทรวงยุติธรรม (กรมคุมประพฤติ กรมบังคับคดี กรมราชทัณฑ์ และสำนักงานกิจการยุติธรรม) ผู้แทนสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ผู้แทนสำนักงานศาลยุติธรรม และผู้แทนสำนักงานอัยการสูงสุด เป็นผู้ชี้แจงข้อเท็จจริง และสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาเห็นสมควรจัดทำเป็นบันทึกสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาประกอบร่างพระราชบัญญัตินี้ ดังต่อไปนี้

๑. หลักการของร่างพระราชบัญญัตินี้ ตามที่สำนักงานศาลยุติธรรมเสนอ

แก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ดังต่อไปนี้

(๑) กำหนดให้ศาลหรือเจ้าพนักงานที่สั่งปล่อยชั่วคราวมีอำนาจสั่งให้ใช้อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ในการติดตามตัวผู้ต้องหาหรือจำเลยได้ในกรณีที่ผู้นั้นยินยอม (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๑๐๘ วรรคสาม)

(๒) กำหนดมิให้มีการเรียกประกันหรือหลักประกันเกินสมควรโดยต้องคำนึงถึงมาตรการป้องกันที่ใช้กับผู้ที่ถูกปล่อยชั่วคราวประกอบด้วย (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๑๑๐ วรรคสาม)

(๓) กำหนดให้การส่งลดจำนวนเงินที่ต้องใช้ตามสัญญาประกันต้องคำนึงถึงความพยายามของผู้ประกันในความติดตามผู้ที่หลบหนีรวมทั้งความเสียหายที่เกิดขึ้นว่ามีอย่างน้อยเพียงใด (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๑๑๙ วรรคสอง)

(๔) กำหนดหลักเกณฑ์ในการบังคับคดีผู้ประกันและระยะเวลาการบังคับคดี (เพิ่มมาตรา ๑๑๙/๑ และมาตรา ๑๑๙/๒)

* ที่มา : สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

(๕) กำหนดหลักเกณฑ์ในการอุทธรณ์คำสั่งของศาลชั้นต้นที่ไม่อนุญาตให้ปล่อยชั่วคราว (เพิ่มมาตรา ๑๑๙/๓)

(๖) กำหนดโทษสำหรับผู้ต้องหาหรือจำเลยซึ่งได้รับการปล่อยชั่วคราวแล้วไม่มาตามหมายเรียกหรือตามนัดของศาล (เพิ่มมาตรา ๑๑๙/๔)

๒. ข้อสังเกตของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

๒.๑ ฝ่ายกฎหมายและกระบวนการยุติธรรม คณะรักษาความสงบแห่งชาติ เห็นชอบด้วยกับร่างพระราชบัญญัติฯ แต่มีข้อสังเกตว่าสมควรมีโทษจำคุกหรือปรับ หรือทั้งจำทั้งปรับ กรณีที่ผู้ต้องหาหรือจำเลยหลบหนีหรือไม่ หากกรณีโทษที่กำหนดไว้เช่นนั้นเหมาะสมหรือไม่

๒.๒ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ พิจารณาแล้วเห็นชอบด้วยร่างพระราชบัญญัติฯ โดยมีข้อสังเกตเพิ่มเติมดังนี้

(๑) การนำอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์มาใช้ในการปล่อยชั่วคราว หัวหน้าหน่วยงาน ที่มีอำนาจสอบสวนซึ่งเป็นผู้มีอำนาจปล่อยชั่วคราวจะต้องเป็นผู้สั่งให้ใช้อุปกรณ์นั้น การจัดหาอุปกรณ์ดังกล่าวอาจส่งผลกระทบต่องบประมาณของสำนักงานตำรวจแห่งชาติในภาพรวมได้

(๒) ร่างมาตรา ๑๐๘ วรรคสาม ให้รวมถึงการปล่อยตัวชั่วคราวของผู้เสพยาเสพติด ด้วยและควรให้ศาลเท่านั้นเป็นผู้สั่งปล่อยตัวชั่วคราวของคดีผู้เสพยาเสพติดเพราะผู้ต้องหา ในคดีดังกล่าวหนีประกันเป็นจำนวนมาก และหากผู้ต้องหาคดีเสพแอมเฟตามีนหนีประกันจะมีโทษตามร่าง มาตรา ๑๑๙/๔ ที่แก้ไขด้วย

(๓) ร่างมาตรา ๑๑๙/๑ ควรระบุให้อำนาจแก่พนักงานสอบสวนและพนักงาน อัยการโดยยื่นคำร้องให้ศาลออกหมายบังคับคดีได้ด้วย เนื่องจากพนักงานสอบสวนและพนักงานอัยการ ต้องไปยื่นฟ้องต่อศาลสิ้นเปลืองค่าใช้จ่ายและเวลา ทั้งที่เป็นการผิดสัญญาประกันตามประมวลกฎหมาย วิธีพิจารณาความอาญาเหมือนกัน

(๔) ร่างมาตรา ๑๑๙/๑ วรรคสาม ควรให้เพิ่มข้อความตอนท้ายว่าหลังจากครบ กำหนดหนึ่งเดือนนับแต่ศาลอุทธรณ์มีคำสั่งไม่อนุญาต มิเช่นนั้นจะยื่นคำร้องให้ปล่อยชั่วคราวใหม่ได้ตลอด มิได้จำกัดเวลาไว้

(๕) ร่างมาตรา ๑๑๙/๔ ควรระบุเพิ่มพนักงานสอบสวนและพนักงานอัยการด้วย ผู้ต้องหาจะเกรงกลัวตามหมายเรียกหรือตามนัดของพนักงานสอบสวนและพนักงานอัยการที่มีคำสั่งให้ ปล่อยตัวชั่วคราว หากไม่มีเหตุอันสมควรหรือหลบหนีไป ต้องมีโทษตามมาตรานี้ ทั้งเป็นการผิด สัญญาประกันตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาเหมือนกัน

อนึ่ง มาตรา ๑๑๓/๑ ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ในทางปฏิบัติ พนักงานอัยการจะไม่ยอมรับทรัพย์สินหรือหลักประกันในชั้นพนักงานสอบสวน สร้างความเดือดร้อน แก่ผู้ต้องหาและผู้ประกันอย่างมากที่ต้องไปหาหลักประกันอีกครั้งในชั้นตอนพนักงานสอบสวนส่งสำนวน พร้อมผู้ต้องหา สมควรหาแนวทางแก้ไขปัญหาการปฏิบัติงานของพนักงานสอบสวน และปัจจุบันมี การนำอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ใช้ติดตามตัวผู้ถูกดำเนินคดีอาญา โดยนำอุปกรณ์ดังกล่าวมาใช้ติดตาม ตัวผู้ถูกปล่อยชั่วคราวเมื่อผู้นั้นยินยอม ประกอบกับหลักเกณฑ์ในการบังคับคดีผู้ต้องหาที่ผิดสัญญาประกัน ไม่ชัดเจน เกิดปัญหาทางปฏิบัติ สมควรแก้ไขหลักเกณฑ์การอุทธรณ์คำสั่งไม่อนุญาตให้ปล่อยตัวชั่วคราว ให้สอดคล้องกับระบบอุทธรณ์ฎีกาที่แก้ไขใหม่

๒.๓ สำนักงานอัยการสูงสุด มีความเห็นและข้อสังเกต ดังนี้

(๑) สำนักงานอัยการสูงสุดไม่เห็นชอบสำหรับกรณีการนำอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ในการติดตามตัวผู้ต้องหาหรือจำเลยซึ่งถูกปล่อยชั่วคราวเพื่อป้องกันการหลบหนีหรือภัยอันตรายหรือความเสียหายที่เกิดขึ้น มีลักษณะเป็นการควบคุมผู้ต้องหาหรือจำเลยซึ่งเป็นผู้ที่ศาลยังไม่มีคำพิพากษาอันถึงที่สุดว่าเป็นผู้กระทำความผิด เป็นการปฏิบัติต่อผู้ต้องหาหรือจำเลยเสมือนว่าเป็นผู้กระทำความผิด จึงกระทบต่อสิทธิในกระบวนการยุติธรรมของประชาชน

(๒) สำนักงานอัยการสูงสุดเห็นชอบในหลักการการบังคับคดีผู้ประกันที่ผิดสัญญาประกันตามร่างพระราชบัญญัติฉบับนี้ โดยมีข้อสังเกตเพิ่มเติม ดังนี้

(ก) ร่างมาตรา ๕ (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๑๑๙ วรรคสอง) ความเดิมในวรรคสองของมาตรา ๑๑๙ นั้น การที่บัญญัติให้ศาลมีอำนาจออกหมายบังคับคดีเอาแก่ทรัพย์สินของบุคคลซึ่งต้องรับผิดชอบตามสัญญาประกันได้เสมือนว่าเป็นลูกหนี้ตามคำพิพากษา และการที่ให้ถือว่าหัวหน้าสำนักงานประจำศาลยุติธรรมเป็นเจ้าหนี้ตามคำพิพากษาในส่วนที่เกี่ยวกับหนี้ตามสัญญาประกันดังกล่าวนั้น เป็นไปเพื่อประโยชน์ในการบังคับคดีในกรณีที่มีผู้ต้องรับผิดชอบตามสัญญาประกัน โดยที่ไม่ต้องฟ้องหรือร้องเป็นคดีใหม่ จึงเป็นประโยชน์แก่ทางราชการงานศาลในการบังคับคดีและความในวรรคสองนี้ยังสอดคล้องกับความในวรรคหนึ่งของมาตรา ๑๑๙ ที่ให้อำนาจศาลในการสั่งบังคับตามสัญญาประกันหรือตามที่ศาลเห็นสมควรโดยมีต้องฟ้อง จึงเห็นสมควรให้คงข้อความในวรรคสองของมาตรา ๑๑๙ ไว้ และควรนำความในวรรคสองของมาตรา ๑๑๙ ที่เสนอแก้ไขเพิ่มเติมใหม่ ไปกำหนดเป็นวรรคสามของมาตรา ๑๑๙ แทน

(ข) ร่างมาตรา ๗ (เพิ่มเติมมาตรา ๑๑๙/๑ มาตรา ๑๑๙/๒ มาตรา ๑๑๙/๓ และมาตรา ๑๑๙/๔) สำนักงานอัยการสูงสุดเห็นชอบในหลักการ

๓. สาระสำคัญของร่างพระราชบัญญัติฯ ที่ผ่านการตรวจพิจารณาของสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

คณะกรรมการกฤษฎีกา (คณะที่ ๑๑) ได้พิจารณาร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ ...) พ.ศ. ที่สำนักงานศาลยุติธรรมเสนอแล้วสรุปผลการพิจารณาได้ดังต่อไปนี้

๓.๑ เพิ่มถ้อยคำเกี่ยวกับหลักเกณฑ์ในการใช้อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์กับผู้ถูกปล่อยชั่วคราวในการติดตามตัวผู้ถูกปล่อยชั่วคราวให้รวมถึงอุปกรณ์ติดตามตัวอย่างอื่นด้วยเพื่อให้มีความหมายกว้างขึ้นโดยแก้ไขถ้อยคำจาก “...สั่งให้ใช้อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ในการติดตามตัวเพื่อป้องกันการหลบหนี...” เป็น “...สั่งให้ใช้อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์หรืออุปกรณ์อื่นใดที่สามารถใช้ตรวจสอบหรือจำกัดการเดินทางของผู้ถูกปล่อยชั่วคราวก็ได้ ทั้งนี้ ...” เพื่อให้มีความหมายครอบคลุมอุปกรณ์อื่น ๆ ที่จะใช้ในการติดตามตัวผู้ต้องหาหรือจำเลยในอนาคตหากจะมีขึ้นอีกด้วย (ร่างมาตรา ๓ แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๑๐๘) ส่วนกรณีที่สำนักงานอัยการสูงสุดมีข้อสังเกตว่า การนำอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์มาใช้ติดตามตัวผู้ถูกปล่อยชั่วคราวจะเป็นการกระทบสิทธิของผู้ถูกปล่อยชั่วคราวนั้น เห็นว่า ในหลักการได้เขียนไว้อย่างชัดเจนแล้วว่าจะใช้อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ได้ก็ต่อเมื่อต้องมีความยินยอมของผู้ถูกปล่อยชั่วคราวเสียก่อน จึงไม่ถือเป็นการควบคุมตัวผู้ถูกปล่อยชั่วคราว แต่ในทางกลับกันเป็นการส่งเสริมให้ผู้ถูกปล่อยชั่วคราวมีเสรีภาพมากขึ้น สำหรับข้อสังเกตของสำนักงานตำรวจแห่งชาติในเรื่องการนำอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์มาใช้กับผู้ถูกปล่อยชั่วคราวอาจจะทำให้เกิดภาระในเรื่องงบประมาณนั้น เห็นว่า

การนำอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์มาใช้เป็นเพียงแนวทางซึ่งเป็นอำนาจของเจ้าพนักงานจะสั่งให้ใช้อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์หรือไม่ก็ได้

๓.๒ แก้ไขโดยเพิ่มเติมถ้อยคำจาก “...โดยให้คำวินิจฉัยมาตรการป้องกันต่าง ๆ ...” เป็น “...โดยให้คำวินิจฉัยเงื่อนไขและมาตรการป้องกันต่าง ๆ ...” เพื่อให้มีความหมายครอบคลุมถึงการกำหนดเงื่อนไขในการใช้อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ด้วย (ร่างมาตรา ๔ แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๑๑๐)

๓.๓ เพิ่มบทบัญญัติในกรณีที่เจ้าพนักงานหรือศาลมีคำสั่งให้ใช้อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์หรืออุปกรณ์อื่นใดที่สามารถใช้ตรวจสอบหรือจำกัดการเดินทางของผู้ถูกปล่อยชั่วคราวกับผู้ต้องหาหรือจำเลย และถ้ามีการทำลายอุปกรณ์ดังกล่าวหรือทำให้ใช้การไม่ได้ไม่ว่าโดยวิธีใด ให้ถือว่าผู้ต้องหาหรือจำเลยนั้นได้หนีหรือจะหลบหนี ตามที่สำนักงานศาลยุติธรรมเสนอและแก้ไขถ้อยคำในตอนท้ายจากเดิมเป็น “...ให้สันนิษฐานว่าผู้ต้องหาหรือจำเลยนั้นหนีหรือจะหลบหนี” (ร่างมาตรา ๕ เพิ่มวรรคสองของมาตรา ๑๑๗)

๓.๔ ตัดร่างมาตรา ๑๑๙/๑ และร่างมาตรา ๑๑๙/๒ ออกแล้วนำมาเขียนรวมเป็นร่างมาตรา ๑๑๙ เพียงมาตราเดียวตามขั้นตอนการบังคับคดี กรณีที่มีการผิดสัญญาประกันต่อศาล และแก้ไขถ้อยคำว่า “หลักทรัพย์” ในวรรคสอง เป็นคำว่า “ทรัพย์สิน” และคำว่า “ทรัพย์สินหรือหนังสือสำคัญสำหรับทรัพย์สินนั้น” แทน เพื่อให้มีความชัดเจนและครอบคลุมไปถึงทรัพย์สินหรือหลักทรัพย์อื่นที่นำมาวางต่อศาล เช่น พันธบัตร สลากออมสิน เช็คนาคาร์ ทั้งนี้ เพื่อให้สอดคล้องกับมาตรา ๓๐๔ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งด้วย (ร่างมาตรา ๖ แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๑๑๙)

๓.๕ ตัดร่างมาตรา ๑๑๙/๓ (สิทธิยื่นคำร้องอุทธรณ์คำสั่งศาลที่ไม่อนุญาตให้ปล่อยชั่วคราว) และร่างมาตรา ๑๑๙/๔ (บทกำหนดโทษกรณีผู้ต้องหาหรือจำเลยซึ่งได้รับการปล่อยชั่วคราวแล้วไม่มาตามหมายเรียกหรือตามนัดของศาล) เนื่องจากในทางปฏิบัติอาจจะเกิดปัญหาไม่สามารถใช้บังคับบทบัญญัติดังกล่าวนี้ได้จึงไม่มีความจำเป็นต้องบัญญัติไว้ ส่วนข้อสังเกตของสำนักงานตำรวจแห่งชาติที่เกี่ยวข้องกับร่างมาตรา ๑๑๙/๑ และร่างมาตรา ๑๑๙/๔ นั้น เมื่อได้พิจารณารวมเป็นร่างมาตรา ๑๑๙ เพียงมาตราเดียวแล้ว จึงไม่มีประเด็นที่จะต้องพิจารณาอีก

๓.๖ ตัดร่างมาตรา ๖ (ยกเลิกความในมาตรา ๑๑๙ ทวิ) ของร่างเดิมที่สำนักงานศาลยุติธรรมเสนอออก เนื่องจากได้แก้ไขปรับปรุงร่างใหม่ตามร่างมาตรา ๖ (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๑๑๙) แล้ว

๓.๗ ตัดบทเฉพาะกาล (ร่างมาตรา ๘ และร่างมาตรา ๙) เนื่องจากร่างพระราชบัญญัติฉบับนี้ไม่จำเป็นต้องมีบทเฉพาะกาลรองรับไว้แต่อย่างใด

นอกจากนี้ ได้ปรับปรุงแก้ไขถ้อยคำในบันทึกหลักการและเหตุผลประกอบร่างพระราชบัญญัติและร่างพระราชบัญญัติให้มีความชัดเจนและถูกต้องเหมาะสมยิ่งขึ้น

๔. ประโยชน์ที่ประชาชนจะได้รับจากร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ ..) พ.ศ. (ในส่วนที่เกี่ยวกับการใช้อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ติดตามตัวผู้ที่ถูกปล่อยชั่วคราว หลักเกณฑ์การบังคับคดีผู้ประกัน และการอุทธรณ์คำสั่งศาลที่ไม่อนุญาตให้ปล่อยชั่วคราว)

ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ ..) พ.ศ. (ในส่วนที่เกี่ยวกับการใช้อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ติดตามตัวผู้ที่ถูกปล่อยชั่วคราว หลักเกณฑ์การบังคับคดีผู้ประกัน และการอุทธรณ์คำสั่งศาลที่ไม่อนุญาตให้ปล่อยชั่วคราว) มีวัตถุประสงค์เป็นการปรับปรุงหลักเกณฑ์การอนุญาตให้ปล่อยชั่วคราว ให้เจ้าพนักงานซึ่งมีอำนาจสั่งให้ปล่อยชั่วคราวหรือศาลจะสั่งให้

ใช้อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์หรืออุปกรณ์อื่นใดที่สามารถใช้ตรวจสอบหรือจำกัดการเดินทางของผู้ถูกล່อย
ชั่วคราวก็ได้ ในกรณีที่ผู้นั้นยินยอม เพื่อเป็นมาตรการป้องกันมิให้ผู้ถูกล່อยชั่วคราวหลบหนี และเมื่อมี
การสั่งให้ใช้อุปกรณ์ดังกล่าวแล้วด้วย เจ้าพนักงานซึ่งมีอำนาจสั่งให้ปล่อยชั่วคราวหรือศาลจะเรียกประกัน
หรือหลักประกันจนเกินควรแก่กรณีมิได้ และต้องคำนึงถึงมาตรการป้องกันที่ได้ใช้กับผู้ถูกล່อยตัว
ชั่วคราวแล้วด้วย เช่น การจำกัดการเดินทางและอาณาเขตของผู้ถูกล່อยตัวชั่วคราวและเงื่อนไข
และข้อตกลงที่ผู้ประกันได้ให้ไว้กับเจ้าพนักงาน การแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัตินี้จะมีผลให้ผู้ต้องหาหรือ
จำเลยที่มีฐานะยากจนซึ่งไม่มีประกันหรือหลักประกันเพียงพอจะนำมาวางแก่เจ้าพนักงานซึ่งมีอำนาจ
สั่งให้ปล่อยชั่วคราวหรือศาล มีโอกาสจะได้รับการปล่อยตัวชั่วคราวมากขึ้น สามารถกลับไปประกอบอาชีพ
หรือดำเนินชีวิตได้ตามปกติซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อเศรษฐกิจและไม่เป็นภาระต่องบประมาณรัฐในการดูแล
ผู้ต้องหาหรือจำเลยขณะถูกคุมขัง นอกจากนี้ ร่างพระราชบัญญัตินี้ยังมีสาระเป็นการแก้ไขเพิ่มเติม
หลักเกณฑ์การบังคับตามสัญญาประกันในกรณีที่ต้องมีการบังคับคดี เพื่อให้การอำนวยยุติธรรม
แก่ประชาชนเป็นไปด้วยความรวดเร็วและมีประสิทธิภาพมากขึ้น

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

กรกฎาคม ๒๕๕๘

ปัญหาเกี่ยวกับสิทธิของผู้ต้องหาหรือจำเลยที่จะได้รับการปล่อยตัวชั่วคราว*

หากวิเคราะห์บทบัญญัติของรัฐธรรมนูญและประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาดังกล่าว จะเห็นว่ากฎหมายมีเจตนารมณ์ดังนี้

๑) ผู้ต้องหาหรือจำเลยทุกคนพึงได้รับอนุญาตให้ปล่อยชั่วคราว การไม่ได้รับอนุญาตให้ปล่อยชั่วคราวเป็นเพียงข้อยกเว้นเท่านั้น ทั้งกระบวนการในการร้องขอและพิจารณาจะต้องเป็นไปโดยรวดเร็ว เพื่อมิให้มีผลกระทบถึงโอกาสของผู้ต้องหาหรือจำเลยที่จะได้รับอิสรภาพ และเพื่อมิให้ผู้ต้องหาหรือจำเลยต้องถูกคุมขังในระหว่างนั้นโดยไม่จำเป็น

๒) กฎหมายได้วางหลักเกณฑ์ไว้ในทางส่งเสริมให้การปล่อยชั่วคราวทำได้ง่ายและไม่เป็นภาระแก่ผู้ต้องหาหรือจำเลยมากนัก โดยเฉพาะการกำหนดให้ผู้ส่งปล่อยชั่วคราวมีดุลพินิจปล่อยชั่วคราวโดยไม่มีประกันหรือหลักประกันเลยก็ได้ สำหรับคดีเล็กน้อย

ทั้งนี้หากเจ้าพนักงานที่เกี่ยวข้องหรือศาลสามารถนำหลักการตามบทบัญญัติรัฐธรรมนูญหรือกฎหมายนี้ไปใช้ให้สัมฤทธิ์ผลอย่างจริงจัง จะเป็นประโยชน์ต่อประชาชนอย่างยิ่ง โดยเฉพาะประชาชนที่มีฐานะยากจนหรือไม่มีหลักทรัพย์ที่จะนำมาร้องขอให้ปล่อยชั่วคราว เพราะหากผู้ต้องหาหรือจำเลยไม่ถูกคุมขังแล้ว ก็ไม่มีความจำเป็นที่จะต้องมาร้องขอให้ปล่อยชั่วคราวต่อเจ้าพนักงานที่เกี่ยวข้องหรือศาลอีกแต่ประการใด

อย่างไรก็ตามในทางปฏิบัติและการบังคับใช้กฎหมายนั้นมักจะไม่เป็นไปตามเจตนารมณ์หรือหลักเกณฑ์ของกฎหมายกล่าวคือ

๑) ในชั้นสอบสวนผู้ต้องหาจะถูกตั้งข้อกล่าวหาที่รุนแรงเกินกว่าความจริง เพื่อจะได้เรียกหลักประกันแก่ผู้ต้องหาในจำนวนหรืออัตราที่สูง ๆ ทั้งนี้การกำหนดหลักประกันไว้สูง ๆ ไม่ได้ช่วยแก้ไขปัญหาการหลบหนีของผู้ต้องหาแต่ประการใด และอาจขัดต่อบทบัญญัติรัฐธรรมนูญ เพราะเป็นเงื่อนไขหรืออุปสรรคที่ทำให้ผู้ต้องหาไม่ได้รับการปล่อยชั่วคราว

๒) ในทางปฏิบัติมักจะมีการผลักราคาความรับผิดชอบในการพิสูจน์หลักฐานอื่นใด ในประเด็นว่าผู้ต้องหาหรือจำเลยมีเหตุที่จะได้รับการปล่อยชั่วคราวหรือไม่ เพื่อให้เห็นว่าผู้ต้องหาหรือจำเลยจะหลบหนี จะไปยุ่งเหยิงกับพยานหลักฐานจะไปก่อเหตุอันตรายประการอื่น หรือการปล่อยชั่วคราวจะเป็นอุปสรรคหรือก่อให้เกิดความเสียหายต่อการสอบสวนของเจ้าพนักงานหรือการดำเนินคดีในชั้นศาล

๓) มีการกำหนดวงเงินประกันในอัตราที่ตายตัว สำหรับการกระทำความผิดประเภทหนึ่ง ๆ โดยมีได้ดูรายละเอียด หรือข้อเท็จจริงในคดีแต่ละเรื่อง ประกอบกับฐานะของจำเลยและโอกาสที่จำเลยจะหลบหนี หรือการกำหนดราคาประกันอย่างเคร่งครัดให้สูงตามอัตราโทษที่ผู้ต้องหา หรือจำเลยถูกกล่าวหา ทำให้เกิดธุรกิจรับเป็นนายประกันให้แก่ผู้ต้องหาหรือจำเลยโดยการให้เช่าหลักทรัพย์ของนายประกัน หรือผู้อื่นเป็นหลักประกันในการปล่อยชั่วคราวและคิดค่าตอบแทนจากการให้ใช้หลักทรัพย์นั้นอย่างเอารอดเอาเปรียบ

๔) มีการปฏิบัติต่อผู้ต้องหา หรือจำเลยโดยไม่คำนึงถึงศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิและเสรีภาพ

* ที่มา: สืบค้นจากเว็บไซต์คณะกรรมการอิสระว่าด้วยการส่งเสริมหลักนิติธรรมแห่งชาติ <http://www.nrlcthailand.org>

ตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ และเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชน เช่น มีการใช้โซ่ตรวนกุญแจมือ กุญแจเท้าหรือเครื่องพันธนาการต่าง ๆ กับผู้ต้องหาหรือจำเลยเกินกว่าความจำเป็น เป็นต้น

ข้อเสนอแนะ

กรณีการปล่อยชั่วคราวเป็นตัวอย่างหนึ่งที่กฎหมายและกฎระเบียบที่ออกมารองรับได้ให้ความคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของผู้ต้องหา หรือจำเลยในระดับหนึ่ง แต่ก็ยังปรากฏข้อเท็จจริงให้เห็นว่าการบังคับใช้กฎหมายยังไม่สมบูรณ์ครบถ้วนตามเจตนารมณ์ของกฎหมายเท่าใดนัก จึงได้ส่งผลให้เกิดปัญหาความไม่เสมอภาคและเป็นธรรมกับผู้ต้องหา หรือจำเลยขึ้น ดังนั้นจึงมีข้อเสนอแนะเพื่อเป็นแนวทางในการแก้ไขปัญหา ดังนี้

๑) ผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายควรวางแนวทางต่าง ๆ ในการบังคับใช้กฎหมายและแก้ปัญหาข้อขัดข้องด้วยการยึดมั่นในหลักความยุติธรรม สร้างความเสมอภาคให้แก่บุคคล ตลอดจนดำเนินการอย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด เพื่อคุ้มครองสิทธิของผู้ต้องหาและจำเลย รวมทั้งของผู้เสียหายและพยาน ด้วยการใช้ดุลพินิจเพื่อปล่อยชั่วคราวผู้ต้องหาหรือจำเลยนั้น พึงคำนึงถึงสิทธิของผู้ต้องหาและจำเลยด้วยใช้หลักเมตตาธรรมโดยเฉพาะกับผู้ต้องหาหรือจำเลย ซึ่งถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดครั้งแรกหรือในคดีความผิดเล็กน้อย หรือคดีความผิดทางเศรษฐกิจ เป็นต้น

๒) การแจ้งข้อกล่าวหาหรือการตั้งข้อกล่าวหาแก่ผู้ต้องหา หรือจำเลยในชั้นสอบสวนนั้น ควรแจ้ง หรือตั้งข้อหาตามความเป็นจริง หรือตามข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้น และควรมีมาตรการเพื่อลดโทษแก่พนักงานสอบสวนที่ตั้งใจแจ้งข้อกล่าวหา หรือตั้งข้อกล่าวหาแก่ผู้ต้องหา หรือจำเลยรุนแรงเกินกว่าความเป็นจริง

๓) การดำเนินการต่าง ๆ ในชั้นการสอบสวนผู้ต้องหา เช่น การแจ้งข้อกล่าวหา การถามปากคำ การสอบสวน หรือการดำเนินการอื่นที่เกี่ยวข้อง หรือมีผลต่อรูปคดีนั้น ควรมีการกำหนดให้มีการบันทึกภาพ และเสียงขณะดำเนินการดังกล่าวไว้ทุกขั้นตอน และจะต้องมีการดำเนินการดังกล่าวในทุกคดีไม่จำกัดเฉพาะคดีที่ผู้เสียหาย หรือพยานหรือผู้ต้องหาเป็นเด็กอายุไม่เกิน ๑๘ ปีเท่านั้น ทั้งนี้เพื่อให้การดำเนินการในชั้นสอบสวนอันเป็นขั้นตอนที่สำคัญของกระบวนการยุติธรรมทางอาญา เป็นเงื่อนไขในการฟ้องคดีของพนักงานอัยการ และมีผลต่อการอำนวยความสะดวกทางอาญาเป็นอย่างมาก จึงควรเห็นความสำคัญโดยมีการดำเนินการที่โปร่งใสถูกต้อง และมีความเป็นธรรมมากที่สุด และเป็นการป้องกันการกระทำการใด ๆ ที่อาจเป็นการขู่เข็ญ หลอกลวง ทรมาน ใช้กำลังบังคับ หรือกระทำโดยมิชอบประการใด ๆ แก่ผู้ต้องหาในคดีนั้น ๆ

๔) การกำหนดวงเงินประกันแก่ผู้ต้องหาหรือจำเลยควรคำนึงถึงรายละเอียดหรือข้อเท็จจริงในคดีประกอบกับฐานะของจำเลย และโอกาสที่จำเลยจะหลบหนีเป็นกรณี ๆ ไป ไม่ควรกำหนดวงเงินประกันในอัตราที่ตายตัวตามอัตราโทษที่ผู้ต้องหาหรือจำเลยถูกกล่าวหา

๕) ควรยกเลิกการใช้โซ่ตรวนกุญแจมือกุญแจเท้าหรือเครื่องพันธนาการต่าง ๆ กับผู้ต้องหาหรือจำเลยในลักษณะที่เกินกว่าความจำเป็น โดยเฉพาะกับผู้ต้องหา หรือจำเลยซึ่งถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดครั้งแรกหรือในคดีความผิดเล็กน้อย คดีความผิดทางเศรษฐกิจ หรือคดีความผิดที่มีใช้การก่ออาชญากรรมร้ายแรง เป็นต้น การควบคุมหรือขังผู้ต้องหาหรือจำเลยในคดีดังกล่าวระหว่างการพิจารณาคำร้องขอปล่อยชั่วคราว หรือที่ไม่ได้รับอนุญาตให้ปล่อยชั่วคราวนั้น ควรมีการแยกควบคุมหรือขังไว้ในสถานที่อื่นที่มีความเหมาะสมซึ่งมิใช่เรือนจำ สถานีตำรวจหรือสถานที่ควบคุมผู้ต้องหาของ

พนักงานสอบสวนโดยอาจเป็นสถานที่ควบคุมหรือขังของเอกชน ซึ่งรัฐเป็นผู้กำหนดลักษณะ และวางหลักเกณฑ์เกี่ยวกับวิธีการควบคุมและมาตรการเพื่อป้องกันการหลบหนีหรือความเสียหายที่อาจเกิดขึ้น

นอกจากนี้อาจพิจารณากำหนดให้นำเทคโนโลยี หรือเครื่องมืออิเล็กทรอนิกส์มาใช้ในการจำกัด พื้นที่ หรือเสรีภาพในการเดินทาง แทนการควบคุม หรือขัง หรือใช้แทนโซ่ตรวน หรือเครื่องพันธนาการต่าง ๆ โดยพิจารณาให้เหมาะสมกับกระบวนการยุติธรรมของไทย

มาตรการทางเลือกในการปฏิบัติต่อผู้กระทำผิดเพื่อแก้ปัญหาหนักโทษล้นคุก*

ปัญหาผู้ต้องขังล้นเรือนจำหรือปัญหาความแออัดยัดเยียดของผู้ต้องขังในเรือนจำ เป็นปัญหาของการบริหารราชทัณฑ์ไทยมาโดยตลอด จากสถิติผู้ต้องขังในเรือนจำในรอบ ๔๐ ปีที่ผ่านมา แสดงให้เห็นการเพิ่มขึ้นของผู้ต้องขังต่อเนื่องมาโดยตลอด แม้ในบางปีจะมีการลดลงของจำนวนผู้ต้องขังบ้าง เนื่องจากมีการพระราชทานอภัยโทษ และบางช่วงจะมีจำนวนผู้ต้องขังลดลงอย่างมาก เช่น ในช่วงปี พ.ศ.๒๕๔๕ - ๒๕๔๗ ก็เนื่องมาจากการออกพระราชบัญญัติฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด พ.ศ.๒๕๔๕ จัดให้ผู้เสพเป็นผู้ป่วยไม่ต้องส่งตัวเข้าจำคุกในเรือนจำ แต่การลดลงดังกล่าว ก็เป็นการชั่วคราว หลังจากนั้นจำนวนผู้ต้องขังก็เพิ่มสูงขึ้นต่อเนื่องมาโดยตลอด ระยะเวลาหลังเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว ในขณะที่จำนวนผู้ต้องขังในเดือนธันวาคม พ.ศ.๒๕๕๗ มีอยู่ ๓๒๕,๑๒๙ คน แต่ความจุปกติของเรือนจำที่จะรองรับมีได้เพียง ๑๘๐,๐๐๐ คน เท่านั้น เท่ากับผู้ต้องขังเกินความจุของเรือนจำที่รองรับได้อยู่ถึง ๑๔๐,๐๐๐ กว่าคน

หากพิจารณาถึงสถิติผู้ต้องขังในรอบ ๑๐ ปี ที่ผ่านมา ก็จะพบว่าจำนวนผู้ต้องขังเกินความจุปกติที่เรือนจำจะรองรับได้ในทุกปี ทั้งนี้จำนวนผู้ต้องขังได้เพิ่มขึ้นโดยเฉลี่ยเดือนละ ๒,๓๐๐ คน หรือปีละ ๒๗,๖๐๐ คน ดังนั้น หากจำนวนผู้ต้องขังเพิ่มขึ้นในอัตราดังกล่าวโดยไม่มีมาตรการใด ๆ มาสกัดกั้นแล้ว จะส่งผลให้จำนวนผู้ต้องขังจะเพิ่มขึ้นเป็น ๔๐๐,๐๐๐ คน ภายในปี พ.ศ.๒๕๖๑ ซึ่งเกินความจุปกติที่เรือนจำจะรองรับได้ถึงเกือบ ๒ เท่า ซึ่งสภาพความแออัดยัดเยียดของผู้ต้องขังในเรือนจำ หรือที่เรียกว่าสภาวะของผู้ต้องขังล้นเรือนจำดังกล่าวนี้ ไม่เพียงแต่จะส่งผลต่อสภาพความเป็นอยู่ของผู้ต้องขังในทางลบเท่านั้น แต่ยังส่งผลต่อการบริหารจัดการเรือนจำอีกด้วย เพราะทำให้การจัดการสวัสดิการ การอบรม และการดูแลผู้ต้องขังในด้านต่าง ๆ ทำได้ด้วยความยากลำบาก สภาพความแออัดทำให้ผู้ต้องขังมีชีวิตความเป็นอยู่อย่างแออัด ผู้ต้องขังจำนวนมากต้องว่างงาน เนื่องจากไม่มีสถานที่เพียงพอ และไม่มียางเพียงพอที่จะจ่ายให้ผู้ต้องขัง ทำให้ผู้ต้องขังอยู่ว่าง ๆ คิดฟุ้งซ่านและหันไปมีพฤติกรรมละเมิดกฎระเบียบของเรือนจำ

ปัญหาความแออัดยัดเยียดของผู้ต้องขังเป็นอุปสรรคอย่างยิ่งต่อการอบรมแก้ไขปัญหาผู้ต้องขังให้กลับคืนสู่สังคมโดยไม่กลับไปกระทำผิดได้อีก เพราะการจัดโปรแกรมการแก้ไขพัฒนาผู้ต้องขัง จะกระทำด้วยความยากลำบาก เนื่องจากสถานที่จำกัด และเจ้าหน้าที่เรือนจำจะใช้เวลาหมดไปกับการดูแลกิจวัตรประจำวันของผู้ต้องขัง ปัญหาของสภาพดังกล่าวนี้ได้เพิ่มทวีขึ้น เมื่ออัตรากำลังของเจ้าหน้าที่เรือนจำไม่ได้สัดส่วนกับผู้ต้องขังที่มีจำนวนผู้ต้องขังเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง แต่จำนวนเจ้าหน้าที่ยังคงเดิม ทำให้อัตราร้อยละเจ้าหน้าที่ต่อผู้ต้องขังของประเทศไทยห่างไกลจากมาตรฐานมาก ในขณะที่ประเทศอื่น ๆ จะมีอัตราร้อยละเจ้าหน้าที่ต่อผู้ต้องขังประมาณ ๑ ต่อ ๓ ถึง ๑ ต่อ ๖ และมาตรฐานสหประชาชาติคือ ๑ ต่อ ๕ ประเทศไทยมีอัตราร้อยละเจ้าหน้าที่ต่อผู้ต้องขัง ๑ ต่อ ๒๘ คือมีเจ้าหน้าที่ ๑๑,๐๐๐ คน แต่ผู้ต้องขัง ๓๒๕,๑๒๙ คน ที่สำคัญในการปฏิบัติงานภายในแดนเรือนจำ จะมีเจ้าหน้าที่ปฏิบัติหน้าที่น้อยลงไปอีก เพราะเจ้าหน้าที่อีกส่วนต้องปฏิบัติหน้าที่ภายนอกแดน

* ที่มา : สืบค้นจากเว็บไซต์ <http://www.nathee-chitsawang.com> ข้อมูลโดยนายหนัทร จิตสว่าง อดีตอธิบดีกรมราชทัณฑ์

หรืองานบริหารบนที่ทำกร ในขณะทีในแดนหนึ่ง ๆ อาจมีผู้ต้องขังถึง ๑,๐๐๐ คน แต่มีเจ้าหน้าที่ดูแลเพียง ๑๒ คน ทำให้การดูแลไม่ทั่วถึง และไม่สามารถที่จะควบคุมรักษาวินัยผู้ต้องขังได้อย่างมีประสิทธิภาพและกลับตกเป็นเบี้ยล่างผู้ต้องขัง ซึ่งได้รับการคุ้มครองเรื่องสิทธิมนุษยชนมากขึ้นโดยอาศัยการร้องเรียนประเด็นเรื่องสิทธิมนุษยชนเป็นเครื่องมือในการต่อสู้กับเจ้าหน้าที่ ปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในเรือนจำขณะนี้จึงเป็นผลมาจากความแออัดยัดเยียดของผู้ต้องขังในเรือนจำ หรือสภานักโทษล้นคุกเป็นสำคัญ

ความแออัดยัดเยียดของผู้ต้องขังในเรือนจำเป็นผลมาจากที่ผู้กระทำผิดไม่ว่าจะเป็นคดีเล็กคดีใหญ่ คดีที่ถูกคุมขังไว้ระหว่างพิจารณาคดี จะถูกส่งเข้าเรือนจำเป็นส่วนใหญ่ เป็นผลให้ประเทศไทยมีอัตราส่วนของผู้ต้องขังต่อประชากร ๑๐๐,๐๐๐ คน สูงกว่าประเทศอื่น ๆ มากโดยเป็นอันดับ ๑๐ ของโลก และอันดับ ๒ ในเอเชีย

สถานการณ์ดังกล่าวก่อให้เกิดคำถามว่า ขณะที่เราใช้โทษจำคุกเป็นเสมือนยาครอบจักรวาลที่ใช้รักษาโรคต่าง ๆ สารพัดโรคเหมือนกันหมดหรือไม่ ถ้าหากว่าการใช้โทษจำคุกเป็นยาครอบจักรวาลเหมาะสำหรับผู้กระทำผิดทุกประเภทจริง และเป็นส่วนหนึ่งที่จะช่วยจัดการกับปัญหาอาชญากรรมที่เกิดขึ้นในสังคมได้จริงแล้ว ผู้ต้องขังจะล้นคุกจะแออัดยัดเยียดกันเท่าใด ก็เป็นสิ่งที่ต้องทำและควรจะไปทางบประมาณมาสร้างขยายเรือนจำให้เพิ่มมากขึ้น สังคมได้ปลอดภัยจากอาชญากรรมมากขึ้น แต่ตามหลักอาชญาวิทยาและทัณฑวิทยาแล้วไม่ได้เป็นเช่นนั้น โทษจำคุกไม่ได้เหมาะกับผู้กระทำผิดทุกประเภท ในทางตรงกันข้ามเรือนจำควรเป็นสถานที่ควบคุมผู้ร้ายสำคัญที่เป็นอันตรายต่อสังคม และต้องควบคุมตัวเพื่อมิให้ออกไปก่อความเดือดร้อนต่อสังคมภายนอก และเรือนจำไม่เหมาะสำหรับผู้กระทำผิดในคดีไม่ร้ายแรงหรือกระทำโดยพลั้งพลาด ไม่มีสันดานเป็นผู้ร้ายหรือผู้ติดยาเสพติด บุคคลเหล่านี้ไม่จำเป็นต้องใช้มาตรการจำคุกเพราะการนำบุคคลเหล่านี้มาขังไว้ในเรือนจำจะทำให้เกิดการเรียนรู้ถ่ายทอดพฤติกรรมอาชญากร เกิดความเคยชินต่อคุกตารางและไม่เกรงกลัวคุกตารางต่อไป นอกจากนี้ยังทำให้มีชนกติดหลัง ถูกสังคมตราหน้าว่าเป็นคนขี้คุกขี้ตารางที่สังคมไม่ยอมรับ ทำให้ยากต่อการกลับไปเป็นพลเมืองดี การเอาคนเหล่านี้เข้าไว้ในเรือนจำ จึงเท่ากับเป็นการสร้างอาชญากรรมขึ้นมาใหม่ ในทางตรงกันข้ามผู้กระทำผิดในคดียาเสพติดควรส่งไปบำบัดรักษา ส่วนผู้กระทำผิดในคดีเล็กน้อย ทำผิดครั้งแรก หรือผู้กระทำผิดในคดีไม่ร้ายแรง ทำผิดโดยพลั้งพลาด ควรใช้วิธีการปฏิบัติที่เป็นทางเลือกอื่น ๆ แทนโทษจำคุก ซึ่งอาจทำได้หลายวิธี โดยมาตรการในการลดความแออัดยัดเยียดในเรือนจำควรหันไปใช้มาตรการทางเลือกแทนการให้โทษจำคุกในเรือนจำครอบคลุมตั้งแต่การเบี่ยงเบนก่อนเข้าสู่กระบวนการยุติธรรม จนถึงการใช้มาตรการทางเลือกในการลดโทษหรือการลดโทษหรือจำคุก มาตรการดังกล่าวได้มีการนำเสนอต่อสาธารณชนอยู่เป็นครั้งคราว ได้แก่

๑. การกำหนดให้ความผิดทางอาญาบางประเภทเป็นความผิดอันยอมความได้ เช่น ความผิดเกี่ยวกับการลักทรัพย์บางประเภท

๒. การยกเลิกการให้โทษทางอาญาสำหรับความผิดอาญาบางประเภทที่มีฐานความผิดทางแพ่ง โดยกำหนดให้ใช้โทษอย่างอื่นแทนโทษทางอาญา เช่น กรณีความผิดเกี่ยวกับการใช้เช็ค อาจใช้การห้ามใช้เช็คอีกต่อไป หรือมาตรการอื่น ๆ

๓. สนับสนุนให้มีมาตรการชะลอการฟ้องสำหรับคดีบางประเภทในชั้นพนักงานสอบสวน และชั้นพนักงานอัยการ เพื่อเบี่ยงเบนคดี ไม่ต้องเข้าสู่ศาลโดยมีเงื่อนไขการคุมความประพฤติ หากผิดเงื่อนไขหรือการกระทำผิดซ้ำอีก ก็จะถูกฟ้องดำเนินคดีต่อไป

๔. สนับสนุนให้มีการใช้มาตรการคุมประพฤติ สำหรับผู้กระทำผิดทางอาญาให้มากขึ้นด้วย โดยการขยายกฎเกณฑ์และเงื่อนไข แต่ให้สังคมมีความมั่นใจในระบบคุมประพฤติ จึงควรนำการใช้เครื่องมืออิเล็กทรอนิกส์ (Electronic Monitoring) หรือ EM มาใช้ประกอบการคุมประพฤติให้มากขึ้น เพื่อสามารถรองรับการทำงานคุมประพฤติที่เพิ่มขึ้น ซึ่งสามารถประหยัดงบประมาณของรัฐได้มากกว่า การควบคุมดูแลผู้ต้องขังในเรือนจำ

๕. ควรมีการสนับสนุนให้ผู้ต้องหาหรือจำเลยมีสิทธิได้รับการปล่อยตัวชั่วคราวมากขึ้น ซึ่งจะทำให้ผู้ต้องขังระหว่างการสอบสวนและพิจารณาคดีที่ฝากขังในเรือนจำลดน้อยลง ทั้งนี้อาจกำหนดให้มีการใช้เครื่องมืออิเล็กทรอนิกส์ (Electronic Monitoring) ประกอบ เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพในการควบคุมและความมั่นใจในการป้องกันการหลบหนี

๖. เร่งรัดให้มีการประกาศกระทรวงยุติธรรมในการกำหนดสถานที่ขังตามกฎหมายกระทรวงยุติธรรม ซึ่งต้องกำหนดให้มีการกำหนดสถานที่อื่นที่ไม่ใช่ในการขัง จำคุก หรือควบคุมผู้ต้องหา หรือจำเลย หรือผู้ต้องจำคุกตามคำพิพากษาถึงที่สุด พ.ศ.๒๕๕๒ โดยเร็ว ซึ่งหากกระทรวงยุติธรรมได้กำหนดสถานที่ขังตามกฎหมายนี้แล้ว ศาลมีคำสั่งให้จำเลยอยู่ในความควบคุมในสถานที่อื่นอันควร นอกจากเรือนจำหรือสถานที่อื่นที่กำหนดในหมายจำคุกก็ได้ โดยเป็นตามมาตรา ๘๙ วรรคหนึ่ง และสอง แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ทั้งนี้ในการดำเนินการดังกล่าวจะต้องจัดให้มีวิธีการควบคุมและมีมาตรการป้องกันการหลบหนีโดยอาจนำเครื่องมือ Electronic Monitoring มาใช้ประกอบด้วย

ข้อเสนอทั้ง ๖ ข้อดังกล่าวเกือบทั้งหมดเป็นมาตรการในการเสี่ยงไม่ให้นักโทษจำคุกก่อนที่ผู้กระทำผิดจะถูกส่งเข้าเรือนจำ เป็นมาตรการก่อนเข้า เรียกว่า Front – end Mechanism เป็นมาตรการที่ต้องอาศัยการขับเคลื่อนจากหลายฝ่ายโดยเฉพาะอย่างยิ่งบางมาตรการจะต้องมีการแก้ไขกฎหมาย ซึ่งเป็นมาตรการที่ค่อนข้างยากที่จะขับเคลื่อนให้บังเกิดผลสำหรับมาตรการให้จำเลยถูกควบคุมตัวในสถานที่อื่นนอกจากเรือนจำ ตามมาตรา ๘๙ วรรคสอง แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญานั้น เนื่องจากเป็นมาตรการที่มีปัญหาทางปฏิบัติและซับซ้อนกับการพักการลงโทษ เพราะจำเลยจะต้องรับโทษจำคุกอย่างน้อย ๑ ใน ๓ ในขณะที่ใช้มาตรการคุมประพฤติให้เพิ่มมากขึ้น หรือเพิ่มมาตรการปล่อยตัวชั่วคราวให้มากขึ้น ก็เป็นปัญหาทางปฏิบัติ เพราะผู้กระทำผิดส่วนใหญ่ที่เข้ามาสู่ระบบเรือนจำเป็นคดีอาชญากรรมซึ่งไม่ได้เป็นคดีเสพ ส่วนใหญ่จะเป็นผู้จำหน่ายหรือครอบครองเพื่อจำหน่าย การใช้มาตรการปล่อยตัวชั่วคราวในระหว่างการพิจารณาคดี หรือใช้มาตรการการรอลงโทษอาญาโดยมีการคุมประพฤติดกับผู้กระทำผิดเหล่านี้ จึงเท่ากับเป็นทางกลับไปสู่สิ่งแวดล้อมหรือเครือข่ายเดิม หรือปัญหาสภาพสังคมเดิม อันจะทำให้ผู้กระทำผิดเหล่านี้กลับเข้าสู่วงจรค้ายาเสพติดเช่นเดิม และกลับเข้ามาสู่ระบบยุติธรรมใหม่อีก ในขณะที่สังคมไทยเป็นสังคมที่นิยมใช้โทษจำคุก และต้องการเห็นคนที่กระทำผิดได้รับโทษจำคุกเสมอกัน สังคมไม่ยอมรับถ้ามีผู้กระทำผิดบางคนได้รับการปล่อยตัวชั่วคราว หรือได้รับการคุมประพฤติโดยไม่ต้องถูกจำคุกในเรือนจำ

และมีข้อสงสัยหรือคำถามถึงการใช้อนุมาตราดังกล่าว อันเป็นผลให้การนำอนุมาตราดังกล่าวมาใช้ดำเนินการได้อย่างมีข้อจำกัด

อย่างไรก็ตามอนุมาตราที่สามารถดำเนินการได้โดยไม่ต้องมีการแก้ไขกฎหมาย โดยฝ่ายราชทัณฑ์สามารถดำเนินการภายใต้กฎหมายที่มีอยู่ เป็นอนุมาตราหลังการจำคุก (Back – end Mechanism) คือการพักการลงโทษ (Parole) กรณีพิเศษ ซึ่งเป็นอนุมาตราที่ให้นักโทษที่มีความประพฤติดีที่ได้รับโทษมาแล้ว ๑ ใน ๓ ได้รับการปลดปล่อย ไปรับการคุมประพฤติในชุมชน แทนการจำคุกในเรือนจำจนกว่าจะพ้นโทษตามคำพิพากษา โดยมีข้อแม้จะต้องมีคุณสมบัติตามที่กำหนด และผ่านการอบรมเข้มจากโรงเรียนวิวัฒน์พลเมือง ซึ่งเป็นหลักสูตรเตรียมความพร้อมก่อนปล่อย เพื่ออบรมผู้ต้องขังที่มีความประพฤติที่ดี และทำผิดในคดีเล็กน้อยได้รับการอบรมเข้ม เป็นระยะเวลา ๓ – ๔ เดือนก่อนปล่อยพักการลงโทษ เพื่อไปรับการคุมประพฤติและรับทางเลือกในชีวิตแนวทางใหม่ ในชุมชน วิธีนี้น่าจะมีประสิทธิภาพว่าการปล่อยผู้ต้องขังกลับสู่สังคม เมื่อครบกำหนดโทษ โดยไม่มีการอบรมหรือเตรียมความพร้อมก่อนปล่อยและไม่มีการควบคุมดูแลหลังปล่อย

ดังนั้นหากมีการจัดการอบรมในศูนย์ฝึกโรงเรียนวิวัฒน์พลเมือง ราชทัณฑ์ในภูมิภาคต่าง ๆ ให้ได้ ๑๐ ศูนย์ อบรมรุ่นละ ๓๐๐ คน ปีละ ๓ รุ่น ก็มีผู้ผ่านการอบรมและปล่อยคุมประพฤติ ปีละ ๙,๐๐๐ คน ผนวกกับการปล่อยคุมประพฤติกรณีอื่น ๆ เช่น คนชรา หรือผู้ป่วยระยะ ๓ รวมทั้งกรณีพักโทษตามปกติ รวมกับการปล่อยลดวันต้องโทษ และมาตรการก่อนเข้าเรือนจำ (Front – end Mechanism) ทั้งหมดก็น่าจะสามารถชะลอเพิ่มขึ้นของผู้ต้องขัง รวมถึงอาจลดจำนวนผู้ต้องขังลงได้ทุกปี

การหันมาใช้มาตรการทางเลือกหลังการจองจำ (Back – end Mechanism) แบบเข้มข้น นับเป็นมาตรการที่จำเป็นในการแก้ปัญหาหนักโทษล้นเรือนจำและเหมาะสมกับสถานการณ์ของประเทศไทยที่ไม่อาจใช้มาตรการทางเลือกก่อนจองจำ (Front – end Mechanism) ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ด้วยเหตุที่ผู้ต้องขังส่วนใหญ่เป็นคดีอาชญากรรมและสังคมไทยยังนิยมใช้โทษจำคุกตลอดจนกฎหมายยังไม่เปิดช่อง ดังนั้นมาตรการทางเลือกหลังจองจำ จึงเป็นมาตรการเสริมที่เข้ามาช่วยกรองคนออกจากระบบเรือนจำ ในขณะที่มาตรการทางเลือกก่อนถูกจองจำยังไม่อยู่ในระหว่างการดำเนินการให้สามารถใช้ได้อย่างเต็มรูปแบบ

มาตรการที่กล่าวมาข้างต้นทั้งมาตรการก่อนเข้าเรือนจำ (Front – end Mechanism) และหลังเข้าเรือนจำ (Back – end Mechanism) เป็นมาตรการในการกรองผู้ต้องขังในคดีที่ทำผิดไม่ร้ายแรงหรือไม่มีพฤติกรรมอาชญากรออกจากระบบเรือนจำ เพื่อให้เรือนจำเป็นที่คุมขังผู้ต้องขังที่เป็นอันตรายต่อสังคมหรือผู้ต้องขังรายสำคัญ เมื่อใช้เรือนจำเป็นที่คุมขังเฉพาะผู้ต้องขังที่เป็นรายสำคัญ เรือนจำก็ไม่แออัดยัดเยียด และสามารถปฏิบัติต่อผู้ต้องขังและให้การดูแลอบรมแก้ไขได้อย่างทั่วถึง และมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น โดยสามารถจะจำแนกลักษณะหาสาเหตุการกระทำ ความบกพร่องทางจิตใจ หรือทางสังคม เพื่อวางแนวทางปฏิบัติต่อผู้กระทำผิดเป็นรายบุคคล รวมทั้งการควบคุมตัวผู้ร้ายสำคัญ หรือผู้ร้ายที่เป็นอันตรายต่อสังคมไว้นาน ๆ โดยไม่ลดโทษ แต่หากเรือนจำมีความแออัดยัดเยียดปะปนกันของผู้ต้องขังประเภทต่าง ๆ ทั้งผู้ต้องขังที่ทำโดยพลั้งพลาด และผู้ต้องขังที่กระทำผิดร้ายแรง การปฏิบัติต่อผู้ต้องขังเหล่านี้ นอกจากเกิดความยากลำบาก ดูแลไม่ทั่วถึง ยังทำให้มีการปฏิบัติต่อคนที่มีลักษณะร้ายด้วยโทษเบาเกินไป และปฏิบัติต่อคนพลั้งพลาดหนักเกินไป

การจะสร้างเรือนจำประเภทต่าง ๆ ขึ้นมารองรับจำนวนผู้ต้องขังที่เพิ่มขึ้นนับเป็นการแก้ปัญหาเพียงชั่วคราวเพราะตราบใดที่สังคมไม่มีมาตรการลงโทษที่เป็นทางเลือกอื่น ๆ ในแบบก้าวหน้าแทนโทษจำคุกสำหรับผู้กระทำผิดบางประเภทแล้ว จะสร้างเรือนจำอีกเท่าไรก็ไม่พอ โทษจำคุกไม่ใช่เป้าหมายของการลงโทษและไม่ใช่นโยบายการลดทอนสำหรับผู้กระทำผิดทุกประเภท หากเป็นวิธีการอย่างหนึ่งในการปฏิบัติต่อผู้กระทำผิด ซึ่งยังมีวิธีอื่น ๆ อีกหลายวิธีตามลักษณะความหนักเบาของคดี และลักษณะของผู้กระทำผิด

ปัญหาจึงอยู่ที่ว่าถึงเวลาหรือยังที่กระบวนการยุติธรรมของไทยจะหันมาพิจารณาทางเลือกอื่น ๆ แทนการใช้โทษจำคุกสำหรับผู้กระทำผิดบางประเภท ถึงเวลาหรือยังที่จะเลิกนิยมใช้โทษจำคุก เพราะหากขั้นตอนสุดท้ายของกระบวนการยุติธรรม คือ การบังคับโทษไม่สามารถตอบสนองต่อวัตถุประสงค์ในการลงโทษได้แล้ว ก็นับเป็นความล้มเหลวของกระบวนการยุติธรรมทั้งระบบเช่นกัน

วิธีการปฏิบัติต่อ “คน” โดยใช้ “คุก”^{*}

ประเด็นคำถามที่น่าสนใจสำหรับเรื่องนี้ คือ ประการแรก การลงโทษด้วยการนำคนที่กระทำผิดไปกักขังไว้ในเรือนจำหรือคุกนั้น เป็นแนวคิดที่เกิดขึ้นพร้อม ๆ กับธรรมชาติแห่งสังคมมนุษยชาติ หรือเป็นสิ่งที่สังคมแต่ละยุคสมัยประดิษฐ์คิดค้นขึ้น ซึ่งจากการสืบค้นประวัติภูมิหลังความเป็นมาของคุกดังกล่าวข้างต้นแสดงให้เห็นว่า “คุก” ถูกสร้างขึ้นและมีการถ่ายทอด ผลิตซ้ำ เลียนแบบไปยังสังคมต่าง ๆ รวมทั้งพัฒนาเทคนิควิธีการและรูปแบบการกักเก็บผู้คนให้มีความหลากหลาย เช่นเดียวกับสินค้าอื่น ๆ ในระบบทุนนิยมที่มีการแพร่กระจายไปสู่ผู้บริโภคทั่วโลก และแม้ว่าแต่ละสังคมจะมีรูปแบบวิธีการลงโทษดั้งเดิมของตนเองแบบใดก็ตาม แต่ในปัจจุบันดูเหมือนหนึ่งการบริหารจัดการคุกจะมีรูปแบบทำนองเดียวกันหมด เป็นข้อเท็จจริงที่ว่า “ไม่มีปรากฏการณ์ทางสังคมใดที่เกิดขึ้นลอย ๆ โดยไม่ผูกพันโยงยึดกับบริบทสังคมนั้น ๆ” ไม่ว่าจะในยุคสมัยใดก็ตาม การจับ “คน” ไปใส่ “คุก” โดยเชื่อว่าเป็นวิธีการลงโทษสารพัดนึกก็เช่นเดียวกัน ย่อมมีมิติทางสังคมและการเมืองที่ผูกพันเป็นเหตุผลซึ่งกันและกัน

คำถามประการที่สอง สำหรับเรื่องนี้ คือ การกักเก็บ “คน” ไว้ใน “คุก” จนเกิดภาวะ “คนล้นคุก” ในปัจจุบันนี้ ได้สะท้อนให้เห็นวิถีคิดหรือกรอบทัศนคติของสังคม เหตุใดสมาชิกสังคมจึงยินยอมจ่ายเงินภาษีอากรเป็นค่าอาหารเลี้ยงดู “คนในคุก” เหล่านี้ ขณะที่ “เหยื่อ” ซึ่งถูก “คนในคุก” เหล่านี้กระทำอันตรายแก่ชีวิตและทรัพย์สินกลับไม่ได้รับการเยียวยาเท่าที่ควร ไม่ว่าจะเป็นการชดใช้ค่าเสียหายระหว่าง “คนกระทำ” กับ “คนที่ถูกกระทำ” โดยตรง หรือ การแสดงความรับผิดชอบและการขอภัยต่อความเสียหายที่เกิดจากการกระทำของตน เช่นเดียวกับที่สมาชิกสังคมถูกสอนให้กล่าวขอโทษเมื่อเผชิญไปเหยียบเท้าผู้อื่น ทั้ง ๆ ที่การประกอบอาชญากรรม เป็นการกระทำละเมิดที่รุนแรงกว่าการเหยียบเท้ากันอย่างมากมายมหาศาลก็ตาม แต่ก็ไม่มีเวทีใดที่จะถูกสร้างขึ้นเพื่อการนี้ มีแต่จะตั้งหน้าตั้งตาต่อสู้กันอย่างคู่ปฏิปักษ์ในเวทีที่เป็นทางการ และที่สำคัญคือกระบวนการยุติธรรมซึ่งมีศักดิ์และสิทธิ์รวมทั้งอำนาจเต็มในการจัดการ บังคับควบคุมทิศทางที่เหมาะสมแห่งพฤติกรรมของคนในสังคมกลับเพิกเฉยละเลยสาระสำคัญทางจิตใจที่เป็นเรื่องละเอียดอ่อนเหล่านี้ โดยกล่าวว่าเป็นการปฏิบัติไปตามที่กฎหมายกำหนดเช่นนั้นนับได้ว่ากระบวนการยุติธรรมที่ผ่านมามีงานภายใต้กรอบทัศนคติ และผลแห่งการยึดมั่นถือมั่นในกรอบทัศนคติดังกล่าวได้ปรับแต่งรูปลักษณ์และจิตวิญญาณของสังคมให้มีบุคลิกลักษณะเช่นใด

คำถามประการที่สาม คือ “คน” ที่เข้าไปอยู่ใน “คุก” ทุกคนสมควรที่จะได้รับโทษเช่นนั้น หรือเพราะสังคมยังไม่ได้ผลิต “ทางเลือก” อื่นให้เหมาะสมกับผู้คนที่แตกต่างหลากหลายเหล่านี้ และกระบวนการคัดกรองคนที่สมควรเข้าคุกมีความเที่ยงตรงตามข้อเท็จจริง (validity) และความเชื่อถือได้ (reliability) เพียงใด บ่อยครั้งที่พบว่า “คน” ที่อยู่ใน “คุก” ไม่ได้เป็นผู้กระทำ ความผิดจริง แต่เป็นผู้ที่ตกเป็น “เหยื่อ” ของระบบและโครงสร้างทางสังคม เช่น ยากจน ไม่รู้กฎหมาย ไม่มีช่องทางเข้าถึงอำนาจ ฯลฯ และคนที่อยู่นอกคุกต่างหากที่เป็นผู้กระทำความผิดตัวจริง หรือบางครั้ง

^{*} ที่มา : คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สืบค้นจากเว็บไซต์ www.polsci.chula.ac.th/sumonthip/crime-cj.htm

คนที่เจ็บป่วยมีความบกพร่องทางสังคมซึ่งสมควรได้รับการบำบัดรักษาโดยใช้ "กระบวนการยุติธรรมทางเลือก" กลับต้องถูกกักเก็บไว้เช่นเดียวกับอาชญากรมืออาชีพร ขณะที่สังคมกลับมอง "คน" ใน "คุก" ในลักษณะเหมารวม (stereotype) เฉลี่ยความผิดโดยทั่วหน้ากัน

คำถามประการที่สี่ เมื่อ "รัฐ" เก็บผู้กระทำผิดไว้ใน "คุก" คนเหล่านั้นย่อมเป็นเสมือนผู้ไร้ประโยชน์ที่ถูกแบ่งแยกออกจาก "สังคม" ขณะเดียวกันก็ถูกตัดขาดจากเหยื่อที่เขาทำอันตรายแก่ร่างกายและทรัพย์สินด้วย ซึ่งเหยื่ออาจได้ประโยชน์จากความรู้สึกปลอดภัยที่ผู้กระทำผิดอยู่ในคุกกระยะหนึ่ง แต่เหยื่อก็เสียประโยชน์จากการที่ผู้กระทำผิดไม่สามารถทำงานหาเงินมาชดใช้ค่าเสียหาย (Restitution) แก่ตนได้ เมื่อผู้กระทำผิดมีรายได้เกิดขึ้นจากแรงงานใด ๆ ของตนก็ตาม มีเงินติดตัวเมื่อออกมาตั้งต้นชีวิตใหม่นอกคุก แต่ก็ไม่มีกระบวนการใดที่สร้างช่องทางเชื่อมโยงให้ผู้กระทำผิดชดใช้ค่าเสียหายแก่เหยื่อด้วยการผ่อนชำระ หรือแบ่งส่วนรายได้ของตนเพื่อชดใช้ค่าเสียหายแก่เหยื่อแต่อย่างใด "เหยื่อ" และ "ชุมชน" ซึ่งเป็นองค์ประกอบสำคัญแห่งวงจรการเกิดอาชญากรรม จึงถูกละเลยไปจากแนวความคิดการปฏิบัติต่อคนโดยใช้คุกอย่างน่าเสียดาย และถึงแม้ว่ารัฐจะจัดให้มีการชดเชยค่าเสียหาย (compensation) แก่เหยื่ออาชญากรรม แต่ก็เป็นการใช้โดยรัฐที่ย่อมรับความบกพร่องในการรักษาความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของประชาชน และชดใช้ได้เพียงความผิดบางลักษณะไม่ครอบคลุมความเสียหายของเหยื่อทั้งหมด และไม่ได้สร้างความรู้สึกของการแสดง "ความรับผิดชอบ" ให้เกิดขึ้นแก่ผู้กระทำผิดแต่อย่างใด

เมื่อพิจารณาถึงผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการปฏิบัติต่อผู้กระทำผิดโดยกระบวนการยุติธรรมอันประกอบด้วย เหยื่อ-ผู้กระทำผิด-ชุมชน และรัฐ ทำให้สามารถสร้างแบบจำลององค์ประกอบทั้งสี่ส่วนโดยพบว่ากระบวนการยุติธรรมตามธรรมเนียมยึดหลักการปฏิบัติต่อผู้กระทำผิดที่มุ่งเน้นการยับยั้ง (deterrence) การลงโทษ (punishment) หรือการทำให้ไร้อำนาจ (incapacitate) โดยองค์ประกอบสองส่วนที่แสดงบทบาทสำคัญในวิธีการนี้คือ "ผู้กระทำผิด" กับ "รัฐ" (โดยกระบวนการยุติธรรม) ส่วน "เหยื่อ" และ "ชุมชน" ไม่มีบทบาทความสำคัญในปรัชญาการลงโทษลักษณะนี้ ดังนั้น การใช้กระบวนการยุติธรรมตามธรรมเนียมในการปฏิบัติต่อผู้กระทำผิดจึงมีพื้นที่ดำเนินการปรากฏอยู่เพียงเสี้ยวหนึ่งของการจัดการกับผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับอาชญากรรมในสังคม

กล่าวโดยสรุปได้ว่า วิธีการปฏิบัติต่อ "คน" โดยใช้ "คุก" จึงเป็นวิธีการที่สังคมพยายามแยก "สีขาว" ออกจาก "สีดำ" โดยคนที่อยู่ในคุกทั้งหมดเป็นสีดำเท่านั้น และ ไม่สามารถจะเป็นได้แม้เพียง "สีเทา" ส่วนผู้กระทำผิดที่ล่อนนวลอยู่นอกกำแพงคุกล้วนเป็น "สีขาว" เช่นเดียวกับสมาชิกสังคมทั่วไป กระทั่งพันโทษจำคุกกลับคืนสู่สังคม "สีดำ" เหล่านั้นก็ยังติดตัวออกมาโดยไม่อาจกลืนเข้าสู่สังคมได้อีกครั้ง

ข้อเสนอให้ใช้อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ควบคุมตัวแทนการจำคุกผู้ต้องขัง*

การใช้งานอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ที่สามารถใช้ตรวจสอบหรือจำกัดการเดินทางและอาณาเขตของผู้ถูกจำกัดหรือผู้ซึ่งศาลมีคำสั่งให้จำคุกโดยวิธีการอื่นที่สามารถจำกัดการเดินทางและอาณาเขตของผู้นั้น (electronic monitoring of prisoners) ตามกฎกระทรวงกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการจำคุกโดยวิธีการอื่นที่สามารถจำกัดการเดินทางและอาณาเขต พ.ศ. ๒๕๕๖ มีใช้เรื่องใหม่สำหรับการบริหารงานยุติธรรมของสากลแต่ประการใด หากแต่หลายประเทศได้อาศัยเทคโนโลยีจากเครื่องอุปกรณ์รับส่งสัญญาณอิเล็กทรอนิกส์หรือเครื่องมือใด ๆ ที่ใช้ติดตามตัวนักโทษหรือผู้เคยต้องโทษ รวมไปถึงผู้ที่อยู่ในระหว่างคุมประพฤติ เพื่อให้หน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องกับงานราชทัณฑ์หรืองานคุมประพฤติ สามารถติดตามพฤติกรรมของนักโทษหรือผู้ที่อยู่ในระหว่างคุมประพฤติตามเงื่อนไขหรือวิธีการที่กฎหมายกำหนดไว้

ตัวอย่างเช่น

กระทรวงยุติธรรมของประเทศอังกฤษได้กำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการในการฝังไมโครชิปในร่างกายของนักโทษหรือผู้ถูกคุมประพฤติ (microchip implanting) โดยไมโครชิปดังกล่าวมีระบบการชี้เฉพาะด้วยคลื่นความถี่วิทยุ (Radio Frequency Identification - RFID) ที่บรรจุข้อมูลส่วนตัวและประวัติอาชญากรรมของนักโทษและผู้ถูกคุมประพฤติ รวมไปถึงผู้ที่เข้าหลักเกณฑ์ที่จะได้รับการปล่อยตัวในกรณีอื่น ๆ และไมโครชิปยังมีระบบการทำงานที่สอดรับกับเทคโนโลยีติดตามความเคลื่อนไหวของนักโทษหรือผู้ถูกคุมประพฤติผ่านระบบการชี้เฉพาะด้วยคลื่นความถี่วิทยุ (RFID prisoner tracking technology) อันทำให้เจ้าหน้าที่ตำรวจ เจ้าหน้าที่ราชทัณฑ์และเจ้าหน้าที่คุมประพฤติสามารถตรวจสอบประวัติอาชญากรรมและติดตามความเคลื่อนไหวของนักโทษได้จากเครื่องมือดังกล่าวจากระบบเทคโนโลยีบอกตำแหน่งบนพื้นผิวโลก (Global Positioning System - GPS) จากดาวเทียมได้ เป็นต้น ทั้งนี้ การใช้งานอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ที่สามารถใช้ตรวจสอบหรือจำกัดการเดินทางและอาณาเขตของผู้ถูกจำกัดหรือผู้ซึ่งศาลมีคำสั่งให้จำคุกโดยวิธีการอื่นที่สามารถจำกัดการเดินทางและอาณาเขตของผู้นั้น นอกจากจะส่งผลดีต่อผู้ถูกจำกัดหรือผู้ซึ่งศาลมีคำสั่งให้จำคุกโดยวิธีการอื่นที่สามารถจำกัดการเดินทาง และอาณาเขตที่เข้าเงื่อนไขหรือเหตุแห่งความจำเป็นสี่ประการที่กฎหมายกำหนดไว้ ได้แก่ ผู้ซึ่งต้องจำคุกจะถึงอันตรายแก่ชีวิตถ้าต้องจำคุก ผู้ซึ่งต้องจำคุกจำเป็นต้องเลี้ยงดูบิดา มารดา สามี ภริยา หรือบุตร ซึ่งพึ่งตนเองมิได้และขาดผู้อุปการะ ผู้ซึ่งต้องจำคุกเจ็บป่วยและต้องได้รับการรักษาอย่างต่อเนื่อง และผู้ซึ่งต้องจำคุกมีเหตุควรได้รับการทุเลาการบังคับให้จำคุกด้วยเหตุอื่น ๆ การใช้งานอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ดังกล่าวยังส่งผลดีต่อการลดจำนวนนักโทษในเรือนจำ อันทำให้เป็นการลดความแออัดของเรือนจำ (prison overcrowding) ภายใต้เงื่อนไขหรือเหตุที่กฎหมายได้กำหนดไว้

* ที่มา : สืบค้นข้อมูลจากเว็บไซต์ <http://prachatai.org/journal/2013/03/45948>

อย่างไรก็ดี อาจมีข้อวิพากษ์บางประการเกี่ยวกับการบังคับใช้กฎกระทรวงฉบับนี้ ได้แก่

ประเด็นแรก การตรวจสอบการใช้งานอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์และระบบอิเล็กทรอนิกส์ ที่สามารถใช้ตรวจสอบหรือจำกัดการเดินทางและอาณาเขตของผู้ถูกจำกัด ย่อมอาจสร้างภาระงานที่ยุงยากสำหรับเจ้าหน้าที่ตำรวจ เจ้าหน้าที่ราชทัณฑ์และเจ้าหน้าที่คุมประพฤติที่เกี่ยวข้องกับกฎกระทรวงฉบับนี้ นอกจากนี้ อาจเป็นการยากที่จะพิสูจน์ในกรณีที่มีการดัดแปลง ทำให้เสียหาย ทำลาย เคลื่อนย้าย หรือถอดอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ เพราะในความเป็นจริงแล้วเจ้าหน้าที่ตำรวจ เจ้าหน้าที่ราชทัณฑ์และเจ้าหน้าที่คุมประพฤติไม่ได้อยู่ร่วมสังเกตพฤติกรรมของผู้ถูกจำกัด ตามกฎกระทรวงตลอดเวลา ซึ่งเจ้าหน้าที่ดังกล่าวทำได้เพียงแค่ตรวจสอบผู้ถูกจำกัดตามสมควรได้แก่ การตรวจสอบข้อเท็จจริงหรือพฤติกรรม ในกรณีมีเหตุอันควรสงสัยว่าผู้ถูกจำกัดฝ่าฝืนเงื่อนไขหรือสอบถามบุคคลที่อยู่ในที่นั้น ๆ เพื่อรวบรวมข้อมูลหรือหลักฐานเกี่ยวกับสภาพความเป็นอยู่ อุปนิสัย และความประพฤติของผู้ถูกจำกัด รายงานข้อเท็จจริง หรือพฤติกรรมเปลี่ยนแปลงไปจากเดิม อันเป็นเหตุควรแก้ไขเปลี่ยนแปลงการจำกัดการเดินทางและอาณาเขตของผู้ถูกจำกัดแก่เจ้าพนักงานทราบเพื่อดำเนินการต่อไป สอบถาม แนะนำ ช่วยเหลือผู้ถูกจำกัดตามที่พนักงานเจ้าหน้าที่เห็นสมควร ในเรื่องความประพฤติและการประกอบอาชีพ และตรวจสอบการดำเนินการตามแนวทางปฏิบัติ เงื่อนไข และแผนดำเนินการที่ศาลให้ความเห็นชอบ

ประเด็นที่สอง ในปัจจุบันยังมีข้อสงสัยทางด้านวิทยาศาสตร์สุขภาพว่าการใช้งานอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ ที่สามารถใช้ตรวจสอบหรือจำกัดการเดินทางและอาณาเขตของผู้ถูกจำกัดหรือผู้ซึ่งศาลมีคำสั่งให้จำคุกโดยวิธีการอื่นที่สามารถจำกัดการเดินทางและอาณาเขตของผู้นั้น จะส่งผลกระทบต่อสุขภาพกายหรือสุขภาพจิตหรือไม่ เพราะผู้ถูกจำกัดจำเป็นต้องสวมใส่อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ตลอดเวลาตามที่ศาลได้มีคำสั่งให้จำคุกโดยวิธีการอื่นที่สามารถจำกัดการเดินทางและอาณาเขตของผู้ซึ่งต้องจำคุกตามคำพิพากษาถึงที่สุดตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนด ในกฎกระทรวง

นอกจากนี้ อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ อาจหมายความรวมถึง การฝังไมโครชิปในร่างกายของผู้ถูกจำกัดได้ เพราะกฎกระทรวง ข้อ ๑ ได้ให้นิยามของอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ ซึ่งอาจหมายความรวมทั้งระบบอิเล็กทรอนิกส์ที่สามารถใช้ตรวจสอบหรือจำกัดการเดินทางและอาณาเขตของผู้ถูกจำกัดได้ ซึ่งรัฐสภาของหลายประเทศได้แสดงความวิตกเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างการใช้งานอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ประเภทไมโครชิปในร่างกายกับความเสี่ยงต่อการเกิดโรคมะเร็ง (risks to cancer) ต่อตัวผู้ถูกจำกัด

ประเด็นที่สาม การใช้งานอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ที่สามารถใช้ตรวจสอบหรือจำกัดการเดินทางและอาณาเขตของผู้ถูกจำกัดหรือผู้ซึ่งศาลมีคำสั่งให้จำคุกโดยวิธีการอื่นที่สามารถจำกัดการเดินทางและอาณาเขตของผู้นั้น อาจกระทบต่อสิทธิส่วนบุคคล (privacy rights) เพราะระบบอิเล็กทรอนิกส์ที่สามารถใช้ตรวจสอบหรือจำกัดการเดินทางและอาณาเขตของผู้ถูกจำกัดได้ ย่อมทำให้ผู้ถูกจำกัดโดนตรวจสอบจากหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องตลอดเวลา อย่างไรก็ตาม หากข้อมูลส่วนตัวและประวัติต่าง ๆ ของผู้ถูกจำกัดโดนจารกรรมก็ย่อมอาจกระทบต่อข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคล รวมไปถึงสวัสดิภาพส่วนบุคคล โดยผู้ถูกจำกัดอาจถูกตามล่าตัวจากบุคคลหรือกลุ่มบุคคลที่สามารถล้วงข้อมูลติดตามความเคลื่อนไหวของนักโทษได้จากเครื่องมือหรืออุปกรณ์ทางอิเล็กทรอนิกส์ได้อย่างสะดวก ดังนั้นการใช้งานอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ที่สามารถใช้ตรวจสอบหรือจำกัดการเดินทาง

และอาณาเขตของผู้ถูกจำกัดหรือผู้ซึ่งศาลมีคำสั่งให้จำกัดโดยวิธีการอื่นที่สามารถจำกัดการเดินทางและอาณาเขตของผู้นั้น แม้ว่าจะมีผลดีต่อการลดปริมาณผู้ต้องขังในเรือนจำหรือการช่วยให้ผู้ซึ่งต้องจำกัดที่มีเหตุจำเป็นในเรื่องของสุขภาพอนามัยและภาวะเสี่ยงดูครอบครัวสามารถกลับไปรับการรักษาตัวหรือดูแลครอบครัวได้ ซึ่งในอนาคตกระทรวงยุติธรรมหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรออกระเบียบหรือประกาศ เพื่อกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการที่เกี่ยวข้องกับอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ที่สามารถใช้ตรวจสอบหรือจำกัดการเดินทางและอาณาเขตของผู้ถูกจำกัด หน่วยงานที่รับผิดชอบหรือเงื่อนไขอื่นใด เพื่อดำเนินการให้เป็นไปตามกฎกระทรวง โดยศึกษาผลดีและผลเสียให้รอบด้านที่อาจเกิดขึ้นจากการบังคับใช้กฎกระทรวงฉบับนี้

จำกัดแบบใหม่ ใส่กำไลติดตามตัว ไม่ต้องเข้าห้องขัง*

กฎกระทรวงกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการจำกัดโดยวิธีการอื่นที่สามารถจำกัดการเดินทางและอาณาเขต พ.ศ. ๒๕๕๖ ซึ่งกฎกระทรวงประกาศใช้ฉบับนี้ เป็นเรื่องของวิธีการลงโทษคนที่กระทำความผิดอาญา โดยไม่ต้องจำคุกในเรือนจำ แต่ให้เปลี่ยนมาใช้วิธีการอื่นที่สามารถจำกัดการเดินทางและอาณาเขตของนักโทษได้ คือ ใช้อุปกรณ์รับส่งสัญญาณอิเล็กทรอนิกส์ติดตามตัว และให้ผู้ที่อยู่ในระหว่างคุมประพฤติโดยไม่ต้องถูกขังในเรือนจำ อุปกรณ์นี้เรียกว่า EM หรือ “Electronic Monitoring” อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ (Electronic Monitoring ; EM) เป็นอุปกรณ์ที่ใช้ในการควบคุมผู้กระทำความผิดแทนการจำคุกในเรือนจำ ประกอบด้วยตัวอุปกรณ์ส่งสัญญาณ มีลักษณะคล้ายนาฬิกาหรือสายรัดข้อมือ ข้อเท้า ตัวอุปกรณ์รับสัญญาณ และศูนย์ควบคุมกลางที่ใช้ติดตามตัว เมื่อสวมใส่อุปกรณ์ที่ข้อมือ ข้อเท้า หรืออวัยวะส่วนอื่นก็จะสามารถตรวจสอบการเดินทางของผู้สวมใส่ได้

ทั้งนี้การจำกัดการเดินทางและอาณาเขต อาจจำกัดภายใต้เงื่อนไขที่แตกต่างกันขึ้นอยู่กับแต่ละกรณีไป โดยอาจให้อยู่แต่เฉพาะบริเวณบ้านพักอาศัยหรือในสถานที่ที่จัดไว้เป็นการเฉพาะหรือกำหนดอาณาเขตที่ห้ามเดินทางก็ได้ หรืออาจจะใช้วิธีจำกัดการเดินทางเป็นบางช่วงเวลาก็ได้

การใช้วิธีการลงโทษแบบนี้ ต้องให้ศาลเป็นผู้ออกคำสั่ง โดยเจ้าหน้าที่ราชทัณฑ์เป็นผู้ยื่นคำร้อง ซึ่งเหตุในการใช้วิธีการลงโทษแบบนี้ตามที่กฎกระทรวงระบุไว้ คือ

(๑) ผู้ซึ่งต้องจำคุกจะถึงอันตรายแก่ชีวิตถ้าต้องจำคุก

(๒) ผู้ซึ่งต้องจำคุกจำเป็นต้องเลี้ยงดูบิดา มารดา สามีน ภรรยา หรือบุตร ซึ่งพึ่งตนเองมิได้

และขาดผู้อุปการะ

(๓) ผู้ซึ่งต้องจำคุกเจ็บป่วยและต้องได้รับการรักษาอย่างต่อเนื่อง

(๔) ผู้ซึ่งต้องจำคุกมีเหตุควรได้รับการทุเลาการบังคับให้จำคุกด้วยเหตุอื่น ๆ

มาตรการควบคุมนักโทษแทนการคุมขังในเรือนจำ ถือเป็นวิวัฒนาการ หลายประเทศ อาทิ อังกฤษ แคนาดา สิงคโปร์ บราซิล อิสราเอล และเกาหลีใต้ได้นำเครื่องมือที่เรียกว่า EM หรือ “Electronic Monitoring” มาใช้แทนการคุมขังในเรือนจำแล้ว

การออกกฎระเบียบและวิธีการปฏิบัติ ตลอดจนการใช้มาตรการใหม่จะเน้นไปที่

๑) กลุ่มผู้ต้องขังชรา หรือป่วยระยะสุดท้าย ซึ่งต้องออกไปรักษาเป็นประจำหรือหากจำคุกต่อไปก็ต้องเสียชีวิต

๒) กลุ่มที่ต้องออกไปดูแลลูกและภรรยา หรือพ่อแม่ที่แก่ชราและไม่สามารถช่วยเหลือตัวเองได้

๓) กลุ่มนักโทษที่มีเหตุทุเลาการลงโทษ เช่น ต้องคลอดบุตร หรือวิกลจริต โดยญาติจะต้องร้องขอต่อเจ้าหน้าที่และเจ้าหน้าที่ราชทัณฑ์ จะต้องยื่นคำร้องต่อศาลอีกครั้ง ส่วนศาลจะมีดุลยพินิจอย่างไรถือเป็นอำนาจของศาล

ประเทศไทยมีจำนวนนักโทษที่ถูกจำคุกประมาณ ๒๖๐,๐๐๐ กว่าคน จากเรือนจำประมาณ ๑๔๓ แห่ง ขณะที่ความสามารถของเรือนจำในการรองรับนักโทษนั้นอยู่ที่ประมาณ ๑๙๐,๐๐๐ คน

* ที่มา : สืบค้นข้อมูลจากเว็บไซต์ประชาไท ฉบับวันที่ ๑๒ เมษายน ๒๕๕๖

ดังนั้นแนวคิดการลงโทษแบบใหม่นี้ จึงอาจช่วยระบายนักโทษออกไปคุมขังยังสถานที่อื่นเพื่อลดจำนวนนักโทษและความแออัดในเรือนจำ

การลงโทษแบบใหม่ในแง่หนึ่งก็เปิดโอกาสให้นักโทษกลับคืนสู่สังคมได้ง่ายขึ้น เป็นผลดีต่อครอบครัวและคนรอบข้างของผู้กระทำความผิด ในอีกแง่หนึ่งก็อาจมองได้ว่าเป็นการปล่อยอาชญากรออกมาอยู่นอกคุกเร็วกว่ากำหนด ซึ่งจะดีหรือไม่ดีต่อผู้ต้องขังครอบครัว และสังคมโดยรวมคงต้องรับฟังเสียงจากทุกคนในสังคมประกอบกัน

นอกจากนี้ ยังมีคำถามน่ากังวลว่า อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์นั้นมีประสิทธิภาพ ความเที่ยงตรงเพียงพอหรือไม่ เพราะการควบคุมมนุษย์ด้วยเทคโนโลยีย่อมเกิดข้อผิดพลาดหรือเกิดการฉ้อฉลขึ้นได้ รวมถึงอาจทำให้คนไม่กลัวการกระทำความผิดเพราะวิธีการลงโทษไม่เป็นการจำกัดสิทธิเสรีภาพจนเกิดความทุกข์ทรมานเกินไป

แม้ว่าข้อสังเกต ข้อกังวล ทั้งจากภาคส่วนต่าง ๆ และสังคมจะมีอยู่ไม่น้อย แต่หากยังไม่เคยทดลองใช้วิธีการลงโทษด้วยการจำกัดการเดินทางและอาณาเขตมาก่อนเลย ยังคงยึดถืออยู่เพียงว่าการจำคุกเป็นการลงโทษเพียงแบบเดียวที่ยอมรับได้ ก็คงจะเร็วเกินไปที่จะตัดสินว่า วิธีการแบบใดจะเข้ากับ “สังคมไทย” ได้หรือไม่

สถิตินักโทษเด็ดขาดแยกตามกำหนดโทษตามหมายศาล*

แยกตามกำหนดโทษ	ชาย	หญิง	รวม	ร้อยละ
ไม่เกิน ๓ เดือน	๑,๖๙๙	๒๖๕	๑,๙๖๔	๐.๗๗
จำคุกกว่า ๓-๖ เดือน	๖,๕๑๖	๙๗๖	๗,๔๙๒	๒.๙๖
จำคุกกว่า ๖ เดือน - ๑ ปี	๑๔,๐๕๓	๓,๒๙๑	๑๗,๓๔๔	๖.๘๔
จำคุกกว่า ๑ - ๒ ปี	๓๐,๗๘๕	๔,๘๔๘	๓๕,๖๓๓	๑๔.๐๖
จำคุกกว่า ๒ - ๕ ปี	๖๑,๕๖๕	๑๒,๓๕๐	๗๓,๙๑๕	๒๙.๑๖
จำคุกกว่า ๕ - ๑๐ ปี	๔๕,๑๖๔	๔,๖๙๒	๔๙,๘๕๖	๑๙.๖๗
จำคุกกว่า ๑๐ - ๑๕ ปี	๑๗,๓๙๓	๒,๘๒๖	๒๐,๒๑๙	๗.๙๘
จำคุกกว่า ๑๕ - ๒๐ ปี	๑๑,๔๔๑	๒,๘๗๘	๑๔,๓๑๙	๕.๖๕
จำคุกกว่า ๒๐ - ๕๐ ปี	๒๔,๗๖๖	๔,๒๑๕	๒๘,๙๘๑	๑๑.๔๓
จำคุกตลอดชีวิต	๓,๐๖๑	๔๒๓	๓,๔๘๔	๑.๓๗
ประหารชีวิต	๒๔๕	๒๒	๒๖๗	๐.๑๑
รวม	๒๑๖,๖๘๘	๓๖,๗๘๖	๒๕๓,๔๗๔	๑๐๐

* ที่มา : กรมราชทัณฑ์ กระทรวงยุติธรรม ข้อมูล ณ วันที่ ๑ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๘

สถิติผู้ต้องราชทัณฑ์ทั่วประเทศ*

ประเภท	ชาย	หญิง	รวม	ร้อยละ %
๑. นักโทษเด็ดขาด	๒๐๖,๗๐๘	๓๕,๕๒๘	๒๔๒,๒๓๖	๗๘.๗๘๕
๒. ผู้ต้องขังระหว่าง	๕๔,๒๙๙	๘,๖๕๔	๖๒,๙๕๓	๒๐.๔๗๓
๒.๑ อุทธรณ์-ฎีกา	๒๖,๒๗๓	๓,๘๐๕	๓๐,๐๗๘	๙.๗๘๒
๒.๒ ใต้สวน-พิจารณา	๑๐,๓๐๓	๑,๖๓๗	๑๑,๙๔๐	๓.๘๘๓
๒.๓ สอบสวน	๑๗,๗๒๓	๓,๒๑๒	๒๐,๙๓๕	๖.๘๐๘
๓. เยาวชนที่ฝากขัง	๒๔๔	๓	๒๔๗	๐.๐๘๐
๔. ผู้ถูกกักกัน	๑๒	๒	๑๔	๐.๐๐๕
๕. ผู้ต้องกักขัง	๑,๘๑๔	๒๓๐	๒,๐๔๔	๐.๖๖๕
รวมผู้ต้องราชทัณฑ์ทั้งสิ้น	๒๖๓,๐๗๗	๔๔,๔๑๗	๓๐๗,๔๙๔	๑๐๐

* ที่มา : กรมราชทัณฑ์ กระทรวงยุติธรรม ข้อมูล ณ วันที่ ๒๓ กรกฎาคม ๒๕๕๘

ภาคผนวก

- ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา
(เฉพาะส่วนที่เกี่ยวข้องกับประเด็นที่มีการแก้ไข)
- หนังสือสำนักนายกรัฐมนตรี ที่ นร ๐๕๐๓/๒๖๗๑๖
ลงวันที่ ๔ สิงหาคม ๒๕๕๘ เรื่อง ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติม
ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ ..) พ.ศ.
กราบเรียน ประธานสภานิติบัญญัติแห่งชาติ
- ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมาย
วิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ ..) พ.ศ.
(คณะรัฐมนตรี เป็นผู้เสนอ)
- บันทึกวิเคราะห์สรุปสาระสำคัญของร่างพระราชบัญญัติ
แก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ ..) พ.ศ.
(คณะรัฐมนตรี เป็นผู้เสนอ)

(๑)

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

(เฉพาะส่วนที่เกี่ยวข้องกับประเด็นที่มีการแก้ไข)

มาตรา ๑๐๘ ในการวินิจฉัยคำร้องขอให้ปล่อยชั่วคราว ต้องพิจารณาข้อเหล่านี้ประกอบ

- (๑) ความหนักเบาแห่งข้อหา
- (๒) พยานหลักฐานที่ปรากฏแล้วมีเพียงใด
- (๓) พฤติการณ์ต่าง ๆ แห่งคดีเป็นอย่างไร
- (๔) เชื่อถือผู้ร้องขอประกันหรือหลักประกันได้เพียงใด
- (๕) ผู้ต้องหาหรือจำเลยน่าจะหลบหนีหรือไม่
- (๖) ภัยอันตรายหรือความเสียหายที่จะเกิดจากการปล่อยชั่วคราวมีเพียงใดหรือไม่
- (๗) ในกรณีที่ผู้ต้องหาหรือจำเลยต้องชังตามหมายศาล ถ้ามีคำคัดค้านของพนักงาน

สอบสวน พนักงานอัยการ โจทก์ หรือผู้เสียหาย แล้วแต่กรณี ศาลพึงรับประกอบการวินิจฉัยได้

เพื่อประโยชน์ในการดำเนินการตามวรรคหนึ่ง เจ้าพนักงานซึ่งมีอำนาจสั่งให้ปล่อยชั่วคราวหรือศาลอาจรับฟังข้อเท็จจริง รายงานหรือความเห็นของเจ้าพนักงานซึ่งกฎหมายกำหนดให้มีอำนาจหน้าที่ที่เกี่ยวกับการนั้นเพื่อประกอบการพิจารณาสั่งคำร้องด้วยก็ได้

ในการอนุญาตให้ปล่อยชั่วคราว เจ้าพนักงานซึ่งมีอำนาจสั่งให้ปล่อยชั่วคราว หรือศาล จะกำหนดเงื่อนไขเกี่ยวกับที่อยู่ของผู้ที่ถูกปล่อยชั่วคราว หรือกำหนดเงื่อนไขอื่นใดให้ผู้ถูกปล่อยชั่วคราว ปฏิบัติเพื่อป้องกันการหลบหนีหรือเพื่อป้องกันภัยอันตราย หรือความเสียหายที่อาจเกิดขึ้นจากการปล่อยชั่วคราวก็ได้

มาตรา ๑๑๐ ในคดีมีอัตราโทษจำคุกอย่างสูงเกินห้าปีขึ้นไป ผู้ที่ถูกปล่อยชั่วคราวต้องมีประกันและจะมีหลักประกันด้วยหรือไม่ก็ได้

ในคดีอย่างอื่นจะปล่อยชั่วคราวโดยไม่มีประกันเลย หรือมีประกัน หรือมีประกัน และหลักประกันด้วยก็ได้

การเรียกประกันหรือหลักประกันตามวรรคหนึ่งหรือวรรคสอง จะเรียกจนเกินควรแก่กรณี มิได้ ทั้งนี้ ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ วิธีการและเงื่อนไขที่กำหนดในกฎกระทรวงหรือข้อบังคับของประธานศาลฎีกา แล้วแต่กรณี

มาตรา ๑๑๗ เมื่อผู้ต้องหาหรือจำเลยหนีหรือจะหลบหนี ให้พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจที่พบการกระทำความผิดกล่าวมีอำนาจจับผู้ต้องหาหรือจำเลยนั้นได้ แต่ในกรณีที่บุคคลซึ่งทำสัญญาประกันหรือเป็นหลักประกันเป็นผู้พบเห็นการกระทำความผิดกล่าว อาจขอให้พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจที่ใกล้ที่สุดจับผู้ต้องหาหรือจำเลยได้ ถ้าไม่สามารถขอความช่วยเหลือจากเจ้าพนักงานได้ทันที่นั้นก็ให้มีอำนาจจับผู้ต้องหาหรือจำเลยได้เอง แล้วส่งไปยังพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจที่ใกล้ที่สุด และให้เจ้าพนักงานนั้นรับจัดส่งผู้ต้องหาหรือจำเลยไปยังเจ้าพนักงานหรือศาล โดยคิดค่าพาหนะจากบุคคลซึ่งทำสัญญาประกันหรือเป็นหลักประกันนั้น

มาตรา ๑๑๘ ในกรณีผิดสัญญาประกันต่อศาล ศาลมีอำนาจสั่งบังคับตามสัญญาประกันหรือตามที่ศาลเห็นสมควรโดยมีต้องฟ้อง เมื่อศาลสั่งประการใดแล้ว ฝ่ายผู้ถูกบังคับตามสัญญาประกันหรือพนักงานอัยการมีอำนาจอุทธรณ์ได้ คำวินิจฉัยของศาลอุทธรณ์ให้เป็นที่สุด

เพื่อประโยชน์ในการบังคับคดี ให้ศาลชั้นต้นที่พิจารณาชี้ขาดตัดสินคดีนั้นมีอำนาจออกหมายบังคับคดีเอาแก่ทรัพย์สินของบุคคลซึ่งต้องรับผิดชอบตามสัญญาประกันได้เสมือนว่าเป็นลูกหนี้ตามคำพิพากษาและให้ถือว่าหัวหน้าสำนักงานประจำศาลยุติธรรมเป็นเจ้าหนี้ตามคำพิพากษาในส่วนที่เกี่ยวข้องกับหนี้ตามสัญญาประกันดังกล่าว

.....

(๓)

สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา	
ปฏิบัติหน้าที่	
สำนักงานเลขาธิการสภานิติบัญญัติแห่งชาติ	
เลขรับ	7770
วันที่	๕ ๓.๑. ๒๕๕๘
เวลา	14.38 น.

ที่ นร ๐๕๐๓/ ๒๒๗๒๖

สำนักนายกรัฐมนตรี
ทำเนียบรัฐบาล กทม. ๑๐๓๐๐

๕ สิงหาคม ๒๕๕๘

เรื่อง ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ ..) พ.ศ.
(ในส่วนที่เกี่ยวกับการใช้อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ติดตามตัวผู้ที่ถูกปล่อยชั่วคราว หลักเกณฑ์การบังคับคดีผู้ประกัน และการอุทธรณ์คำสั่งศาลที่ไม่อนุญาตให้ปล่อยชั่วคราว)

กราบเรียน ประธานสภานิติบัญญัติแห่งชาติ

สิ่งที่ส่งมาด้วย ร่างพระราชบัญญัติในเรื่องนี้

ด้วยคณะรัฐมนตรีได้ประชุมปรึกษาลงมติให้เสนอร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ ..) พ.ศ. (ในส่วนที่เกี่ยวกับการใช้อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ติดตามตัวผู้ที่ถูกปล่อยชั่วคราว หลักเกณฑ์การบังคับคดีผู้ประกัน และการอุทธรณ์คำสั่งศาลที่ไม่อนุญาตให้ปล่อยชั่วคราว) ต่อสภานิติบัญญัติแห่งชาติ เป็นเรื่องด่วน ดังที่ได้ส่งมาพร้อมนี้

จึงขอเสนอร่างพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าว พร้อมด้วยบันทึกหลักการและเหตุผล และบันทึกวิเคราะห์สรุปสาระสำคัญ มาเพื่อขอได้โปรดนำเสนอสภานิติบัญญัติแห่งชาติพิจารณาเป็นเรื่องด่วนต่อไป

ขอแสดงความนับถืออย่างยิ่ง

พลเอก

(ประยุทธ์ จันทร์โอชา)

นายกรัฐมนตรี

กลุ่มงานบริหารทั่วไป	
รับที่	๓๕๓๓ / ๓๕ วันที่ ๕ / ๓.๑. ๒๕๕๘
เวลา	๑๕.๕๕ น. ส่ง พรบ.
สำนักการประชุม	

สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี

โทร. ๐ ๒๒๘๐ ๙๐๐๐ ต่อ ๓๐๘ (ร.ท.สว่าง)

โทรสาร ๐ ๒๒๘๐ ๙๐๕๘

(0.2402/D/๓)

กลุ่มงานพระราชบัญญัติ	
รับที่	๓๕๓๓ / ๒๕๕๘
วันที่	๕ / ๓.๑. / ๕๘
เวลา	๑๕.๕๘ น.

สำนักการประชุม

บันทึกหลักการและเหตุผล
ประกอบร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ ..)
พ.ศ.

หลักการ

แก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ดังต่อไปนี้

(๑) กำหนดให้ใช้อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์หรืออุปกรณ์อื่นใดที่สามารถใช้ตรวจสอบหรือจำกัดการเดินทางของผู้ถูกปล่อยชั่วคราว และกำหนดบทสันนิษฐานกรณีผู้ถูกปล่อยชั่วคราวหนีหรือจะหลบหนี (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๑๐๘ วรรคสาม และเพิ่มมาตรา ๑๑๗ วรรคสอง)

(๒) กำหนดมิให้เรียกประกันหรือหลักประกันเกินสมควรโดยต้องคำนึงถึงเงื่อนไขและมาตรการป้องกันที่ใช้กับผู้ถูกปล่อยชั่วคราวประกอบด้วย (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๑๑๐ วรรคสาม)

(๓) กำหนดให้มีการสั่งการบังคับตามสัญญาประกันหรือลดจำนวนเงินที่ต้องใช้ตามสัญญาประกัน และแก้ไขเพิ่มเติมหลักเกณฑ์การบังคับตามสัญญาประกันในกรณีที่ต้องมีการบังคับคดีโดยเจ้าพนักงานบังคับคดี กรมบังคับคดี (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๑๑๙)

เหตุผล

โดยที่ปัจจุบันมีการนำอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์มาใช้ในการบังคับตามกระบวนการยุติธรรมทางอาญา สมควรให้นำอุปกรณ์ดังกล่าวไปใช้ในการติดตามตัวผู้ถูกปล่อยชั่วคราว ถ้ามีการทำลายอุปกรณ์ดังกล่าวหรือทำให้ใช้การไม่ได้ไม่ว่าโดยวิธีใด ให้สันนิษฐานว่าผู้ถูกปล่อยชั่วคราวนั้นหนีหรือจะหลบหนี และมีให้เรียกหลักประกันเกินสมควร เพื่อให้ผู้ต้องหาและจำเลยมีโอกาสดำเนินการปล่อยชั่วคราวมากขึ้น อีกทั้งสมควรกำหนดให้มีการสั่งการบังคับตามสัญญาประกันหรือลดจำนวนเงินที่ต้องใช้ตามสัญญาประกันโดยคำนึงถึงความพยายามของผู้ประกันในการติดตามผู้ที่หลบหนี รวมทั้งความเสียหายที่เกิดขึ้นว่ามีมากน้อยเพียงใด และแก้ไขเพิ่มเติมหลักเกณฑ์การบังคับตามสัญญาประกันในกรณีที่ต้องมีการบังคับคดีโดยเจ้าพนักงานบังคับคดี กรมบังคับคดี เพื่อให้การบังคับตามสัญญาประกันมีประสิทธิภาพมากขึ้น จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้

(๖)

ประกอบด้วย ทั้งนี้ ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่กำหนดในกฎกระทรวง หรือข้อบังคับของประธานศาลฎีกา แล้วแต่กรณี”

มาตรา ๕ ให้เพิ่มความต่อไปนี้เป็นวรรคสองของมาตรา ๑๑๗ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ ๒๒) พ.ศ. ๒๕๔๗

“ในกรณีที่มีคำสั่งให้ใช้อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์หรืออุปกรณ์อื่นใดที่สามารถใช้ตรวจสอบหรือจำกัดการเดินทางของผู้ถูกปล่อยชั่วคราวตามมาตรา ๑๐๘ วรรคสาม กับผู้ต้องหาหรือจำเลยใด ถ้ามีการทำลายอุปกรณ์ดังกล่าวหรือทำให้ใช้การไม่ได้ไม่ว่าโดยวิธีใด ให้สันนิษฐานว่าผู้ต้องหาหรือจำเลยนั้นหนีหรือจะหลบหนี”

มาตรา ๖ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๑๑๙ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ ๒๒) พ.ศ. ๒๕๔๗ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๑๑๙ ในกรณีผิดสัญญาประกันต่อศาล ศาลมีอำนาจสั่งบังคับตามสัญญาประกันหรือตามที่ศาลเห็นสมควรโดยมีต้องฟ้อง ทั้งนี้ ศาลอาจสั่งงดการบังคับตามสัญญาประกันหรือลดจำนวนเงินที่ต้องใช้ตามสัญญาประกันก็ได้ โดยคำนึงถึงความพยายามของผู้ประกันในการติดตามตัวผู้ต้องหาหรือจำเลยที่หลบหนี รวมทั้งความเสียหายที่เกิดขึ้นว่ามีมากน้อยเพียงใดประกอบด้วย และเมื่อศาลสั่งประการใดแล้ว ฝ่ายผู้ถูกบังคับตามสัญญาประกันหรือพนักงานอัยการมีอำนาจอุทธรณ์ได้ คำวินิจฉัยของศาลอุทธรณ์ให้เป็นที่สุด

ในกรณีที่จำเป็นต้องมีการบังคับคดีเพราะผิดสัญญาประกันตามวรรคหนึ่ง ให้ศาลออกหมายบังคับคดีเอาทรัพย์สินของบุคคลซึ่งต้องรับผิดชอบตามสัญญาประกันได้เสมือนว่าเป็นลูกหนี้ตามคำพิพากษา โดยให้พนักงานอัยการเป็นผู้มีอำนาจหน้าที่ในการบังคับตามสัญญาประกัน และให้เจ้าพนักงานบังคับคดี กรมบังคับคดี มีอำนาจหน้าที่ยึดหรืออายัดทรัพย์สินของผู้ประกันและขายทอดตลาดตามที่ได้รับแจ้งจากพนักงานอัยการ และถ้าจะต้องขายทรัพย์สินที่วางเป็นหลักประกันไว้ต่อศาล เมื่อศาลส่งทรัพย์สินหรือหนังสือสำคัญสำหรับทรัพย์สินนั้นไปยังเจ้าพนักงานบังคับคดี กรมบังคับคดี ให้ถือว่าได้มีการยึดทรัพย์สินดังกล่าวแล้ว ทั้งนี้ มีให้หน่วยงานของรัฐเรียกค่าฤชาธรรมเนียมหรือค่าใช้จ่ายจากผู้ดำเนินการบังคับคดี

การบังคับคดีตามมาตรา นี้ ให้ปฏิบัติตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง โดยอนุโลม เว้นแต่ประธานศาลฎีกาโดยความเห็นชอบของที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกาจะออกข้อบังคับกำหนดไว้เป็นอย่างอื่น ข้อบังคับนั้นเมื่อประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้วให้ใช้บังคับได้”

ผู้รับสนองพระบรมราชโองการ

.....
นายกรัฐมนตรี

บันทึกวิเคราะห์สรุป

สาระสำคัญของร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ ..) พ.ศ.
(ในส่วนที่เกี่ยวกับการใช้อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ติดตามตัวผู้ที่ถูกปล่อยชั่วคราว
หลักเกณฑ์การบังคับคดีผู้ประกัน และการอุทธรณ์คำสั่งศาลที่ไม่อนุญาตให้ปล่อยชั่วคราว)

คณะรัฐมนตรีได้มีมติให้เสนอร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ ..) พ.ศ. (ในส่วนที่เกี่ยวกับการใช้อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ติดตามตัวผู้ที่ถูกปล่อยชั่วคราว หลักเกณฑ์การบังคับคดีผู้ประกัน และการอุทธรณ์คำสั่งศาลที่ไม่อนุญาตให้ปล่อยชั่วคราว) ต่อสภานิติบัญญัติแห่งชาติ และสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาได้จัดทำบันทึกวิเคราะห์สรุปสาระสำคัญของร่างพระราชบัญญัตินี้ ดังต่อไปนี้

๑. เหตุผลและความจำเป็นในการเสนอร่างพระราชบัญญัติ

เนื่องจากปัจจุบันมีการนำอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์มาใช้ในการบังคับตามกระบวนการยุติธรรมทางอาญา จึงสมควรให้นำอุปกรณ์ดังกล่าวไปใช้ในการติดตามตัวผู้ที่ถูกปล่อยชั่วคราวและมีให้เรียกหลักประกันเกินสมควร เพื่อให้ผู้ต้องหาและจำเลยมีโอกาสได้รับการปล่อยชั่วคราวมากขึ้น อีกทั้งสมควรกำหนดให้มีการสั่งการบังคับตามสัญญาประกันหรือลดจำนวนเงินที่ต้องใช้ตามสัญญาประกันโดยคำนึงถึงความพยายามของผู้ประกันในการติดตามผู้ที่หลบหนี รวมทั้งความเสียหายที่เกิดขึ้นว่ามีมากน้อยเพียงใด และแก้ไขเพิ่มเติมหลักเกณฑ์การบังคับตามสัญญาประกันในกรณีที่ต้องมีการบังคับคดีโดยเจ้าพนักงานบังคับคดี กรมบังคับคดี เพื่อให้การบังคับตามสัญญาประกันมีประสิทธิภาพมากขึ้น

๒. สาระสำคัญของร่างพระราชบัญญัติ

(๑) แก้ไขเพิ่มเติมให้เจ้าพนักงานซึ่งมีอำนาจสั่งให้ปล่อยชั่วคราวหรือศาลจะสั่งให้ใช้อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์หรืออุปกรณ์อื่นใดที่สามารถใช้ตรวจสอบหรือจำกัดการเดินทางของผู้ถูกปล่อยชั่วคราวเพื่อป้องกันการหลบหนี ก็ได้ ในกรณีที่ผู้นั้นยินยอม (ร่างมาตรา ๓ แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๑๐๘ วรรคสาม)

(๒) แก้ไขเพิ่มเติมหลักเกณฑ์การเรียกประกันหรือหลักประกันตามมาตรา ๑๑๐ วรรคหนึ่งหรือวรรคสอง จะเรียกจนเกินควรแก่กรณีมิได้ โดยให้คำนึงถึงเงื่อนไขและมาตรการป้องกันต่าง ๆ ที่ได้ใช้กับผู้ถูกปล่อยชั่วคราวประกอบด้วย (ร่างมาตรา ๔ แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๑๑๐ วรรคสาม)

(๓) กำหนดบทสันนิษฐานกรณีอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์หรืออุปกรณ์อื่นใดที่สามารถใช้ตรวจสอบหรือจำกัดการเดินทางของผู้ถูกปล่อยชั่วคราวถูกทำลายหรือทำให้ใช้การไม่ได้ไม่ว่าโดยวิธีใด ให้สันนิษฐานว่าผู้ถูกปล่อยชั่วคราวหนีหรือจะหลบหนี (ร่างมาตรา ๕ เพิ่มมาตรา ๑๑๗ วรรคสอง)

(๔) แก้ไขเพิ่มเติมให้ศาลมีอำนาจสั่งการบังคับตามสัญญาประกันหรือลดจำนวนเงินที่ต้องใช้ตามสัญญาประกันโดยคำนึงถึงความพยายามของผู้ประกันในการติดตาม

ผู้ที่หลบหนีรวมทั้งความเสียหายที่เกิดขึ้นว่ามีมากน้อยเพียงใด แก้ไขเพิ่มเติมหลักเกณฑ์การบังคับตามสัญญาประกันในกรณีที่ต้องมีการบังคับคดีให้พนักงานอัยการเป็นผู้มีอำนาจหน้าที่ในการบังคับตามสัญญาประกัน และให้เจ้าพนักงานบังคับคดี กรมบังคับคดี มีอำนาจหน้าที่ยึดหรืออายัดทรัพย์สินของผู้ประกันและขายทอดตลาดตามที่ได้รับแจ้งจากพนักงานอัยการ และถ้าจะต้องขายทรัพย์สินที่วางเป็นหลักประกันไว้ต่อศาล เมื่อศาลส่งทรัพย์สินหรือหนังสือสำคัญสำหรับทรัพย์สินนั้นไปยังเจ้าพนักงานบังคับคดี กรมบังคับคดี ให้ถือว่าได้มีการยึดทรัพย์สินดังกล่าวแล้ว และมีให้หน่วยงานของรัฐเรียกค่าฤชาธรรมเนียมหรือค่าใช้จ่ายจากผู้ดำเนินการบังคับคดี ทั้งนี้ การบังคับคดีตามมาตรา ๖ ให้ปฏิบัติตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งโดยอนุโลม เว้นแต่ประธานศาลฎีกาโดยความเห็นชอบของที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกาจะออกข้อบังคับกำหนดไว้เป็นอย่างอื่น (ร่างมาตรา ๖ แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๑๑๙)

"การตราพระราชบัญญัติของสภานิติบัญญัติแห่งชาติ"

"พระมหากษัตริย์ทรงตราพระราชบัญญัติโดยคำแนะนำและยินยอมของสภานิติบัญญัติแห่งชาติ

ร่างพระราชบัญญัติจะเสนอได้ก็แต่โดยสมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งชาติร่วมกันจำนวนไม่น้อยกว่า ยี่สิบห้าคน หรือคณะรัฐมนตรี หรือสภาปฏิรูปแห่งชาติตามมาตรา ๓๑ วรคสอง แต่ร่างพระราชบัญญัติ เกี่ยวด้วยการเงินจะเสนอได้ก็แต่โดยคณะรัฐมนตรี

ร่างพระราชบัญญัติเกี่ยวกับการเงินตามวรรคสอง หมายความว่าร่างพระราชบัญญัติที่เกี่ยวกับการตั้งขึ้น ยกเลิก ลด เปลี่ยนแปลง แก้ไข ผ่อน หรือวางระเบียบการบังคับอันเกี่ยวกับภาษีหรืออากร การจัดสรร รับ รักษา หรือจ่ายเงินแผ่นดิน หรือการโอนงบประมาณรายจ่ายของแผ่นดิน การกู้เงิน การค้ำประกัน หรือการใช้จ่ายเงินกู้ หรือการดำเนินการที่ผูกพันทรัพย์สินของรัฐ หรือเงินตรา

ในกรณีเป็นที่สงสัยว่าร่างพระราชบัญญัติที่เสนอต่อสภานิติบัญญัติแห่งชาติเป็นร่างพระราชบัญญัติ เกี่ยวกับการเงินหรือไม่ ให้ประธานสภานิติบัญญัติแห่งชาติเป็นผู้วินิจฉัย

ร่างพระราชบัญญัติที่เสนอโดยสมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งชาติหรือสภาปฏิรูปแห่งชาตินั้น คณะรัฐมนตรีอาจขอรับไปพิจารณา ก่อนสภานิติบัญญัติแห่งชาติจะรับหลักการก็ได้

การตราพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญให้กระทำโดยวิธีการที่บัญญัติไว้ในมาตรา นี้ แต่การเสนอร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ ให้กระทำโดยคณะรัฐมนตรีหรือผู้รักษาการตาม พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนั้น"

(บทบัญญัติรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช ๒๕๕๗, มาตรา ๑๔)